POLDIS rapportage 2013

met themarapportage moslimdiscriminatie

Bas Tierolf
Aukelien Scheffelaar
Niels Hermens
Lisanne Drost

Verwey-Jonker Instituut

POLDIS rapportage 2013

met themarapportage moslimdiscriminatie

Bas Tierolf
Aukelien Scheffelaar
Niels Hermens
Lisanne Drost

November 2014

Inhoudsopgave

1 *Inleiding*

Het Landelijk ExpertiseCentrum Diversiteit (LECD) van de politie heeft als taak de strafrechtelijke handhaving van discriminatie in de samenleving te optimaliseren. De Aanwijzing discriminatie[1] van het openbaar ministerie is daarbij leidend. Volgens de Aanwijzing rapporteert het LECD jaarlijks over de aard en de omvang van de bij de politie bekend geworden discriminatoire incidenten. Dit doet het LECD door sinds 2008 jaarlijks voor de politie het Criminaliteitsbeeld Discriminatie (POLDIS) te publiceren.

In deze zesde POLDIS rapportage – POLDIS 2013 – worden de discriminatoire incidenten gerapporteerd, die door de politie in 2013 zijn geregistreerd. Hiernaast worden de aantallen en de aard van de incidenten in 2013 vergeleken met de aantallen en de aard van de incidenten in de jaren ervoor. POLDIS 2013 geeft hiermee antwoord op drie vragen.

1. Hoeveel discriminatoire incidenten heeft de politie in 2013 in de regionale eenheden geregistreerd?
2. Wat was bij de in 2013 door de politie geregistreerde discriminatoire incidenten, de discriminatiegrond, de wijze van discriminatie, de locatie van de incidenten, en wat waren de achtergrondkenmerken van de daders en de slachtoffers?
3. Welke trends en ontwikkelingen op de thema's uit onderzoeksvraag 1 en 2, nemen we waar ten opzichte van voorgaande jaren (2008-2012)?

De aantallen en kenmerken van de incidenten worden gepresenteerd voor de tien regionale eenheden van de politie. Tot 1 januari 2013 was de politie onderverdeeld in 25 politieregio's en de KLPD. Voor de vergelijking met de jaren 2008 tot en met 2012 hanteren we in deze rapportage de indeling die is ingegaan vanaf 1 januari 2013. Naast het cijfermatige beeld van de discriminatoire incidenten, schetsen we met enkele voorbeelden een beeld van de aard van de incidenten.

POLDIS 2012 gaf aanleiding tot een thematische verdieping over antisemitisme. Dit jaar geven we een verdieping van het thema moslimdiscriminatie. In deze verdieping van de incidenten van moslimdiscriminatie gaan we nader in op de inhoud van deze incidenten. Op welke wijze

1 http://wetten.overheid.nl/BWBR0022927/geldigheidsdatum_13-09-2012.

worden moslims volgens de registraties van de politie in Nederland gediscrimineerd? De verdieping van moslimdiscriminatie is toegevoegd als bijlage.

Eind 2014 zal het LECD worden geborgd binnen de Nationale Politie. Dit lijkt een goed moment voor een meer centraal georganiseerde aanpak van de dataverzameling ten aanzien van discriminatie in de politieregistratie. Tot dusver werden alle discriminatoire incidenten binnen de afzonderlijke regio's opgezocht en bij elkaar gebracht in de zaaksformulieren. Dit heeft alle jaren geleid tot grote regionale verschillen, waarvoor niet direct een verklaring was. Sinds 2012 is het mogelijk om eenduidige query's op de landelijke database van de politie te draaien. Hierdoor is het in theorie mogelijk in alle regio's op dezelfde manier de data te selecteren die door de betreffende regio's moet worden beoordeeld op het discriminatoir karakter. Om deze query's zo volledig en tegelijkertijd zo relevant mogelijk te maken, is in 2014 een zogenaamd verbetertraject ingezet. De verwachting is dat dit eind 2014 in zoverre gereed zal zijn dat een nieuwe, centraal aangestuurde uniforme manier van gegevenslevering ingevoerd kan worden. Ten aanzien van twee thema's is deze nieuwe manier van gegevensverzameling al verder uitgewerkt, antisemitisme en moslimdiscriminatie. In deze rapportage worden naast de POLDIS gegevens uit de zaaksformulieren over deze twee thema's ook de gegevens uit de nieuwe landelijke query's weergegeven.

Leeswijzer

Deze rapportage heeft vijf hoofdstukken. In hoofdstuk 2 schetsen we de achtergrond van deze rapportage. Hierin geven we de definitie van discriminatie die in de POLDIS rapportages wordt gehanteerd en beschrijven we de verantwoordelijkheden van de politie op het gebied van de opsporing en vervolging van discriminatie. Vervolgens geven we in hoofdstuk 3 een beeld van de discriminatoire incidenten die in 2013 door de politie zijn geregistreerd en gaan we dieper in op de discriminatiegronden en hoe vaak de verschillende discriminatiegronden voorkomen. In hoofdstuk 4 gaan we dieper in op de wijze van discriminatie en de locatie waar de incidenten plaatsvonden. Hoofdstuk 5 beschrijft de daders en de slachtoffers bij de incidenten en geeft daarnaast een beeld van de organisaties die bij de discriminatoire incidenten zijn betrokken. In hoofdstuk 6 vergelijken we de aantallen incidenten en de achtergrond van de incidenten die in 2013 door de politie zijn geregistreerd met de aantallen incidenten en de achtergrond van de incidenten die de politie in de jaren 2008 tot en met 2012 registreerde. Ten slotte worden in hoofdstuk 7 de belangrijkste bevindingen samengevat.

2 *Discriminatie en aanpak van discriminatie in Nederland*

Discriminatie is een hardnekkig en complex maatschappelijk fenomeen. Niet elk geval van discriminatie levert ook een gevoel van discriminatie op. Ook het omgekeerde komt voor. Mensen kunnen zich soms gediscrimineerd voelen, terwijl dit niet de bedoeling is van de degene die de uiting deed. Om de plek van de POLDIS rapportage binnen dit maatschappelijke fenomeen te schetsen, geven we in dit hoofdstuk allereerst de definitie van discriminatie die in de POLDIS rapportage wordt gehanteerd en beschrijven we de rol van de politie bij het tegengaan van discriminatie in de Nederlandse samenleving en de wijze waarop de politie incidenten met een discriminatoir karakter registreert.

2.1 *Definitie discriminatie*

Bij het opsporen van strafbare feiten baseert de politie zich op de definities in het Wetboek van Strafrecht. Om die reden hanteren wij in de POLDIS rapportage de definitie van discriminatie uit het Wetboek van Strafrecht, deze luidt als volgt:

> *Onder discriminatie of discrimineren wordt verstaan elke vorm van onderscheid, elke uitsluiting, beperking of voorkeur, die ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van maatschappelijk leven, wordt teniet gedaan of aangetast. (artikel 90quater Sr)*

Naast een definitie van discriminatie is in het Wetboek van Strafrecht (artikel 137c tot en met 137g, en artikel 429quater Sr) opgenomen welke vormen van discriminatie strafbaar zijn. Dit zijn groepsbelediging (137c), aanzetten tot haat, discriminatie of geweld (137d), het verspreidingsdelict (137e), het deelnemen of steun verlenen aan activiteiten gericht op discriminatie (137f) en discrimineren in de uitoefening van ambt, beroep of bedrijf (137g en 429quater).

De wetsartikelen 137c (discriminatoire groepsbelediging), 137d (aanzetten tot haat, discriminatie en geweld) en artikel 137e (het verspreidingsdelict van de artikelen 137c en 137d) gaan over discriminatoire uitlatingen en uitingen in plaats van om discriminatoire handelingen, zoals in artikel 90quater. Niettemin vallen ook discriminatoire groepsbeledigingen, het aanzetten tot haat, discriminatie en geweld, en het verspreiden van discriminatoire uitingen in het strafrecht onder de noemer discriminatie.

Naast deze specifieke vormen van discriminatie die strafbaar zijn gesteld in het Wetboek van Strafrecht, kan discriminatie ook een rol spelen bij commune - 'gewone' – delicten, bijvoorbeeld als motief voor het delict. Deze delicten worden in het strafrecht 'commune delicten met een discriminatoir aspect' genoemd. Het gaat hierbij onder meer om bedreigingen, mishandelingen en/of vernielingen.

In deze rapportage wordt op een aantal plaatsen gesproken over 'intentionele' en 'ongerichte' vormen van discriminatie, deze termen zijn niet ontleend aan jurisprudentie of wetgeving, maar het betreft interpretaties van de inhoudelijke achtergronden van een incident.

2.2 *Politieke en maatschappelijke aandacht*

De aanpak van discriminatie staat permanent in de politieke en maatschappelijke belangstelling. Een belangrijk aandachtspunt is de meldingsbereidheid. Mensen die worden gediscrimineerd zijn niet snel geneigd dit te melden en/of weten niet goed waar zij discriminatie kunnen melden. Om de meldingsbereidheid onder kwetsbare groeperingen te vergroten, werd in 2013 een gerichte campagne gevoerd voor LHBT's, de website www.politie.nl aangepast en verscheen er een Meldings-App tegen discriminatie.

Extra aandacht voor discriminatie wordt daarnaast veroorzaakt door zaken die in de media komen. Zo werd eind 2013 discriminatie door werkgevers een belangrijk maatschappelijk thema, omdat een elektronicawinkel in opspraak kwam nadat een interne e-mail met discriminatoire uitingen per ongeluk naar de afgewezen sollicitant werd gestuurd. In deze e-mail stond dat de sollicitant ongeschikt was voor de functie omdat het 'een donker gekleurde neger' was. Inmiddels is in deze zaak een veroordeling uitgesproken. Om meer zicht te krijgen op discriminatie door organisaties beschrijven we in POLDIS 2013 wat de politie hierover in 2012 en 2013 registreerde.

Aanwijzing discriminatie

De Aanwijzing discriminatie stelt regels voor de opsporing en vervolging van discriminatie. Een van de afspraken is dat de politie zorgt voor een

eenduidige registratie van discriminatoire incidenten (artikel 137c tot en met artikel 137g en artikel 429quater van het Wetboek van Strafrecht, en commune delicten met een discriminatoir aspect). Concreet betekent dit dat de politie meldingen en aangiften van discriminatie registreert in een zogenoemd zaaksformulier. Naast meldingen en aangiften registreert de politie in dit zaaksformulier ook op eigen initiatief opgemaakte processen-verbaal van discriminatoire incidenten.

Het LECD van de politie heeft binnen de Aanwijzing discriminatie enkele specifieke taken. Een daarvan is de jaarlijkse publicatie van een cijfermatig overzicht van bij de politie bekende discriminatiezaken: de POLDIS rapportage.

Een ander onderdeel van de Aanwijzing discriminatie is dat periodiek, maar minstens tweemaal per jaar, een regionaal discriminatieoverleg (RDO) bij elkaar komt. In het RDO bespreken de discriminatieofficier van het arrondissementsparket, de politie en de regionale Anti Discriminatie Voorziening (ADV) discriminatoire incidenten in hun regio. Alle partijen die deelnemen aan het RDO kunnen zaken inbrengen. Hierdoor worden niet alleen politiezaken besproken. Het RDO bespreekt de incidenten die volgens de deelnemers extra aandacht nodig hebben. Alleen strafrechtelijk relevante zaken *moeten* worden besproken indien één van de deelnemers aan het overleg dat wenst. De bedoeling is dat de politie de incidenten over discriminatoire incidenten zodanig vastlegt in het zaaksformulier, dat de informatie over de incidenten bruikbaar is voor de POLDIS rapportage.

2.3 Registratie discriminatoire incidenten: het zaaksformulier

De politie registreert sinds 2008 incidenten met een discriminatoir karakter in het zaaksformulier. Het zaaksformulier is een Excel overzicht dat door het LECD van de politie is opgesteld. Elke politie-eenheid neemt in het zaaksformulier informatie op over de incidenten met een discriminatoir karakter. Per incident geeft het informatie over de discriminatiegrond, over de verschijningsvorm van discriminatie, over de locatie en over de achtergrondkenmerken van verdachten en slachtoffers. Om uit iedere eenheid uniforme informatie te ontvangen voerde het LECD van de politie begin 2012 een vernieuwd en gestandaardiseerd zaaksformulier in. Daarnaast organiseerde het LECD van de politie in het najaar van 2012 voor politiemedewerkers en contactpersonen discriminatie een uitgebreide instructie over de gegevensonttrekking en de registratie ervan in het nieuwe zaaksformulier.

Om een beeld te krijgen van de discriminatoire incidenten, is het noodzakelijk ook op andere manieren in de databases van de politie te

zoeken naar deze incidenten dan alleen op basis van de incidentcode voor discriminatie (F50). Eén soort discriminatoire incidenten, namelijk de commune delicten met een discriminatoir karakter, is immers niet gelabeld met de code F50. Hierdoor blijft ook de aandacht van de betrokken politiemedewerkers, de contactpersonen discriminatie en het Openbaar Ministerie, belangrijk in de registratie en behandeling van discriminatiezaken. Ter ondersteuning van de verzameling van discriminatoire incidenten heeft het LECD van de politie een zoekopdracht – zogenoemde query – ontwikkeld.

De huidige aanpak en registratie van discriminatie binnen de politie is gebaseerd op een regionale aanpak. De overgang naar de Nationale Politie (per 1 januari 2013) heeft hierin verandering gebracht. Deze transitie is een belangrijk momentum geweest voor een meer centraal gestuurde aanpak van discriminatie en de registratie ervan. Het is echter belangrijk deze nationale aanpak nog verder uit te werken en te implementeren bij de regionale eenheden.

2.4 *Van zaaksformulier naar POLDIS rapportage*

In de POLDIS rapportage worden jaarlijks de discriminatoire incidenten beschreven die de politie registreert.

Voor POLDIS 2013 hebben wij de inhoud van de in de zaaksformulieren geregistreerde incidenten nagelezen. Incidenten zonder discriminatoir karakter zijn verwijderd uit de zaaksformulieren en ontbrekende informatie is ingevuld op basis van de inhoudelijke beschrijving van de incidenten. Indien een organisatie betrokken was bij het incident hebben wij hierover informatie toegevoegd. Ten slotte zijn de zaaksformulieren samengevoegd tot één groot bestand met alle incidenten over 2013.

Aantal incidenten

In 2013 zijn door de politie 3.794 incidenten met een discriminatoir aspect of karakter geregistreerd. Van deze incidenten hebben wij er 180 verwijderd, omdat ze geen discriminatoir karakter hadden (n=59) of omdat zij dubbel waren geregistreerd in het zaaksformulier (n=121). In POLDIS 2013 rapporteren wij dus over 3.614 discriminatoire incidenten. Ten opzichte van 2012 (3.292 incidenten) is dit een toename van bijna 10 procent (zie tabel 1).

Tabel 1 Aantal door de politie geregistreerde discriminatoire incidenten per jaar (2008-2013)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal incidenten aangeleverd door de Politie-eenheden	2.275	2.577	2.777	3.021	3.452	3.794
Aantal verwijderde incidenten (dubbel geregistreerde incidenten of incidenten uit voorgaande jaar)	37	365	239	219	160	180
Netto aantal incidenten	2.238	2.212	2.538	2.802	3.292	3.614

In tabel 2 is te zien op welke manieren de incidenten in de zaaksformulieren bij de politie terecht zijn gekomen: 43 procent waren aangiften, 38 procent meldingen en 18 procent eigen waarnemingen van politiemedewerkers. Van 1 procent van de discriminatoire incidenten is de wijze van kennisname onbekend.

Tabel 2 Wijze van kennisname discriminatore incidenten bij de politie

	2012	% 2012	2013	% 2013
Aangifte	1465	45%	1560	43%
Melding	1043	32%	1373	38%
Eigen waarneming politie	541	7%	631	18%
Overig/onbekend	225	16%	50	1%
Totaal	3.292		3.614	

Het valt op dat de politie dit onderdeel van het zaaksformulier steeds zorgvuldiger is gaan invullen. In 2012 was nog van 16 procent van de discriminatoire incidenten de wijze van kennisname onbekend, en in 2011 zelfs nog bij 58 procent.

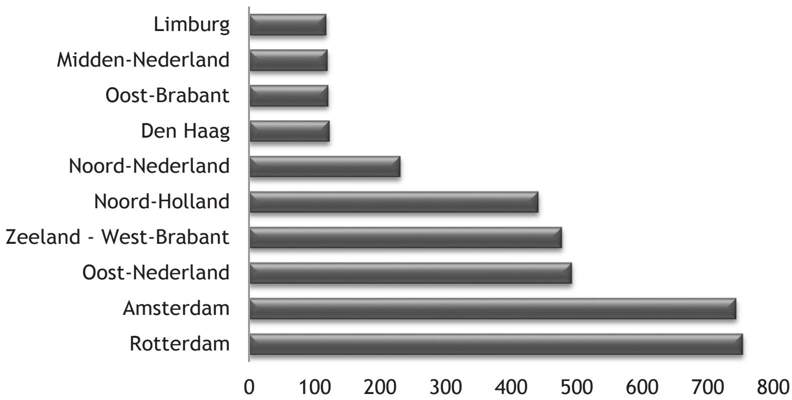
3 Discriminatoire incidenten 2013

In dit hoofdstuk presenteren we de in 2013 door de politie geregistreerde discriminatoire incidenten. Allereerst tonen we het aantal geregistreerde incidenten per politie-eenheid. Daarna geven we een overzicht van de discriminatiegronden. Deze splitsten we ook uit in subcategorieën. Vervolgens zetten we de strafbare gedragingen - de wijze van discriminatie – bij de incidenten met een discriminatoir karakter uiteen en gaan we in op de achtergrondkenmerken van de betrokken personen en de locaties van de incidenten. Ten slotte bespreken we de betrokkenheid van bedrijven en andere organisaties bij discriminatoire incidenten.

3.1 Aantal incidenten naar politie-eenheid

In figuur 1 wordt het aantal discriminatoire incidenten getoond dat per politie-eenheid in 2013 is geregistreerd.

Figuur 1 Aantal discriminatoire incidenten per politie-eenheid in 2013 (n= 3.614)

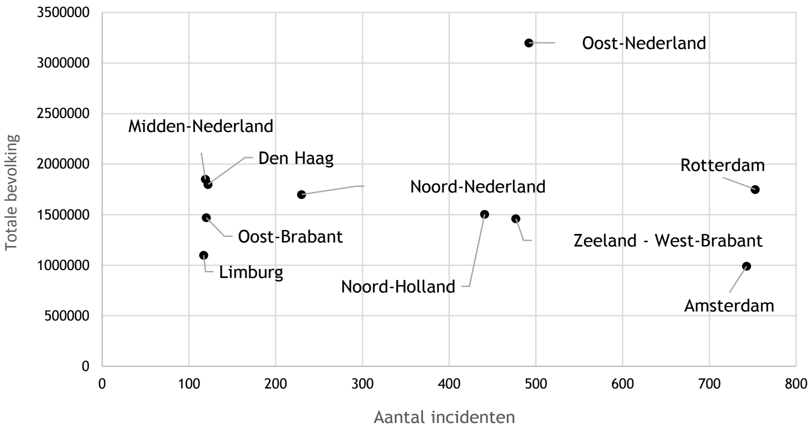

Het aantal geregistreerde incidenten verschilt sterk per politie-eenheid. De politie-eenheid Rotterdam registreerde bijvoorbeeld 753 discriminatoire incidenten, terwijl de politie-eenheid Limburg 117 discriminatoire incidenten registreerde. Een verklaring voor het verschil in het aantal incidenten per politie-eenheid is lastig te geven. Verklaringen voor een hoog aantal geregistreerde discriminatoire incidenten waar vaak als eerste aan wordt gedacht, zoals een hoog inwonersaantal of grootstedelijkheid, blijken namelijk niet zomaar op te gaan. In de eenheden Midden-Nederland en Den Haag is het inwoneraantal bijvoorbeeld relatief hoog,

maar registreert de politie in vergelijking met andere eenheden juist relatief weinig discriminatoire incidenten. In de grootstedelijke regio's Amsterdam en Rotterdam registreert de politie wel relatief veel discriminatoire incidenten, waarbij de regionale eenheid Amsterdam relatief weinig inwoners heeft.

In figuur 2 geven we schematisch de verhouding weer tussen het aantal geregistreerde discriminatoire incidenten (verticale as) en het aantal inwoners in een politie-eenheid. In de figuur is te zien dat het inwonersaantal van een politie-eenheid geen verklaring is voor het aantal geregistreerde discriminatoire incidenten. De wijze van registreren, de wijze van case-screening en de prioriteit die een politie-eenheid toekent aan de registratie van discriminatie, zijn waarschijnlijk meer van invloed op het aantal geregistreerde discriminatoire incidenten.

Figuur 2 Aantal geregistreerde discriminatoire incidenten in verhouding tot het inwoneraantal van de politie-eenheden

Het verschil in aantal geregistreerde discriminatoire incidenten per politie-eenheid wordt ook duidelijk als we kijken naar het aantal incidenten per 1.000 inwoners (zie tabel 3). De politie-eenheden Midden-Nederland (0,06 discriminatoire incidenten per 1.000 inwoners) en Den Haag (0,07 per 1.000 inwoners) registreren relatief gezien de minste discriminatoire incidenten, de eenheden Amsterdam (0,76) en Rotterdam (0,43) relatief gezien de meeste.

Tabel 3 Aantal geregistreerde incidenten per 1.000 inwoners per politie-eenheid

Eenheid	**Promillage**	**Aantal**
Noord-Nederland	0,13	230
Oost-Nederland	0,16	492
Midden-Nederland	0,06	119
Noord-Holland	0,29	441
Amsterdam	0,76	743
Den Haag	0,07	122
Rotterdam	0,43	753
Zeeland – West-Brabant	0,33	477
Oost-Brabant	0,09	120
Limburg	0,10	117

3.2 *Discriminatiegronden*

Deze paragraaf geeft een overzicht van de discriminatiegronden bij de 3.614 geregistreerde discriminatoire incidenten. We onderscheiden hierbij de discriminatiegronden die in het Wetboek van Strafrecht strafbaar gesteld zijn: ras, godsdienst, levensovertuiging, seksuele gerichtheid, geslacht en handicap. Antisemitisme onderscheiden we als een aparte discriminatiegrond en nemen we niet mee onder discriminatie op grond van godsdienst of ras. De discriminatiegrond 'levensovertuiging' is een fundamentele overtuiging, levenshouding of gedachtegoed waarbij geen godheid wordt erkend.

De politie registreert per incident de discriminatiegrond op basis van de inhoud van het incident. Hier bestaan definities voor die landelijk door het LECD van de politie zijn vastgesteld en meerdere malen aan de contactpersonen discriminatie zijn toegelicht. Dit toelichten gebeurt onder meer tijdens de bijeenkomsten voor contactpersonen discriminatie die meerdere keren per jaar plaatsvinden. Niettemin blijft bij de kwalificatie van de discriminatoire incidenten een subjectieve component meespelen omdat er binnen de gebruikte definities ruimte bestaat voor interpretatieverschillen. Als de politie de discriminatiegrond bij een incident niet heeft geregistreerd, hebben wij deze - indien mogelijk - op basis van de beschrijving van het incident geregistreerd in het zaaksformulier.

Van 3.362 van de door de politie geregistreerde discriminatoire incidenten weten we de discriminatiegrond. Sommige discriminatoire incidenten hebben meerdere discriminatiegronden (zie tabel 4): bij de 3.362 discriminatoire incidenten waarvan de discriminatiegrond bekend is, zijn in totaal 3.605 discriminatiegronden geregistreerd. Van 252 van de

3.614 discriminatoire incidenten is de discriminatiegrond niet bekend. Dit zijn bijvoorbeeld incidenten waarbij de politie niet zelf een discriminatiegrond heeft aangekruist en waar wij deze niet op basis van de beschrijving konden toevoegen. Een voorbeeld van een dergelijke beschrijving van een incident is: '*Melder heeft meerdere meldingen gemaakt over de buurman die hem discrimineert*.'

Tabel 4 Aantal discriminatiegronden per incident (n=3.614 incidenten)

Aantal discriminatiegronden	Aantal incidenten
Discriminatiegrond onbekend	252
1 Discriminatiegrond	3.128
2 Discriminatiegronden	225
3 Discriminatiegronden	9

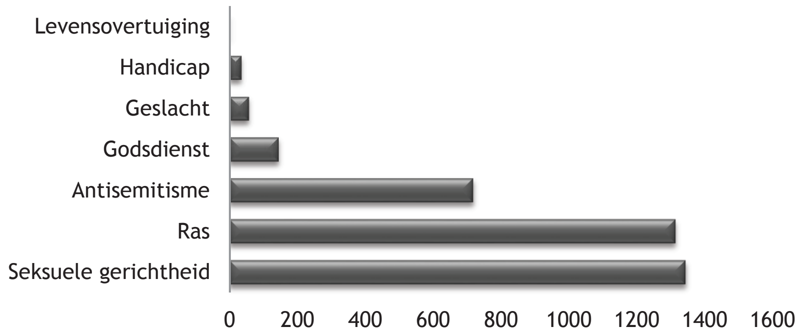
In totaal is bij 234 incidenten meer dan 1 discriminatiegrond geregistreerd. Bij 225 incidenten zijn twee discriminatiegronden geregistreerd en bij 9 incidenten zijn drie discriminatiegronden geregistreerd. Onderstaande beschrijving is een voorbeeld van een discriminatoir incident met zowel de discriminatiegrond 'ras' als de discriminatiegrond 'godsdienst'.

> *'Aangeefster van Marokkaanse afkomst is slachtoffer van incident op de weg. Zij is moeder van een zoontje en is met bakfiets bezig over te steken als ze agressief en met snelheid wordt benaderd en geraakt door een auto. Bestuurder roept volgens een getuige: "Rot op naar je eigen land (ras/herkomst). Ik trek je hoofddoek van je kop (godsdienst), ga ergens anders geld verdienen door te gaan werken of zo". Verdachten zijn vermoedelijk onder invloed, gaven gas bij in plaats van te remmen. Daders zijn twee blanke jongemannen. Ze rijden door na aangeefster te hebben geraakt.'*

3.3 Discriminatiegronden: de cijfers

Onder de in 2013 door de politie geregistreerde discriminatoire incidenten, komen de discriminatiegronden seksuele gerichtheid (1.343 incidenten) en ras (1.313 incidenten) het meest voor. De politie registreerde daarnaast 717 incidenten met een antisemitische grondslag. Incidenten met de discriminatiegronden godsdienst, geslacht, levensovertuiging en handicap komen veel minder voor (zie figuur 3).

Figuur 3 Aantal incidenten naar discriminatiegrond (N=3.605 discriminatiegronden)

Vergelijking discriminatiegronden 2012 en 2013

In tabel 5 vergelijken we de discriminatiegronden bij de discriminatoire incidenten in 2013 met die in 2012. De percentages in de tabel geven het percentage van de betreffende discriminatiegrond weer van de 3.362 incidenten waarvan de discriminatiegrond bekend is. Omdat per incident meerdere discriminatiegronden geregistreerd kunnen zijn, is het aantal discriminatiegronden hoger dan het aantal incidenten met discriminatie-grond. Hierdoor zijn de percentages in tabel 5 per jaar bij elkaar opgeteld meer dan 100 procent. Uit de tabel kunnen we het volgende afleiden:

- Het aantal geregistreerde incidenten met discriminatiegrond ‘ras’ en het aantal geregistreerde incidenten met discriminatiegrond ‘seksuele gerichtheid’ is ten opzichte van 2012 toegenomen. De verhouding met de andere discriminatiegronden is echter gelijk gebleven.
- In 2013 werden minder incidenten met discriminatiegrond ‘antisemi-tisme’ geregistreerd dan in 2012.

Tabel 5 Aantal en percentage incidenten per discriminatiegrond van het totaal aantal incidenten waarvan een discriminatiegrond bekend is (n=3.605 discriminatiegronden).

Discriminatiegrond	2012	% 2012	2013	% 2013
Seksuele gerichtheid	1.143	35%	1.343	36%
Ras	1.161	35%	1.313	36%
Antisemitisme	859	26%	717	21%
Godsdienst	113	3%	143	4%
Geslacht	110	3%	55	2%
Handicap	23	1%	33	1%
Levensovertuiging	53	2%	1	0%
Totaal	3.462		3.605	

Discriminatiegronden naar politie-eenheden

In tabel 6 geven we de discriminatiegronden per politie-eenheid weer. Opvallende cijfers zijn hieronder opgesomd.

- In de eenheden Noord-Nederland, Rotterdam, en vooral Zeeland - West-Brabant en Den Haag, zijn in vergelijking met de andere politie-eenheden veel incidenten met de discriminatiegrond ras geregistreerd.
- In de eenheid Amsterdam zijn in vergelijking met de andere politie-eenheden relatief veel incidenten op grond van seksuele gerichtheid geregistreerd en relatief weinig incidenten op grond van antisemitisme.
- In de eenheid Noord-Nederland zijn in vergelijking met de andere politie-eenheden veel incidenten op grond van antisemitisme geregistreerd.

Tabel 6 Aantal incidenten naar discriminatiegrond per politie-eenheid (percentages geven het percentage incidenten met de betreffende discriminatiegrond van het totaal aantal discriminatoire incidenten in de betreffende politie eenheid waarvan de discriminatiegrond bekend is (n=3.614 incidenten))

Politie eenheid	**Ras**	**Godsdienst**	**Seksuele gerichtheid**	**Antisem-itisme**	**Levensover-tuiging**	**Geslacht**	**Handicap**	**Aantal inci-denten waarvan discriminatie-grond bekend**
Noord-Nederland	95 (43%)	5 (2%)	27 (12%)	94 (43%)	0 (0%)	5 (2%)	1 (1%)	221
Oost-Nederland	143 (37%)	8 (2%)	156 (40%)	90 (23%)	0 (0%)	8 (2%)	3 (1%)	392
Midden-Nederland	37 (35%)	6 (6%)	44 (42%)	23 (22%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	106
Noord-Holland	107 (28%)	26 (7%)	177 (46%)	83 (22%)	0 (0%)	11 (3%)	11 (3%)	382
Amsterdam	144 (20%)	5 (1%)	530 (74%)	46 (6%)	0 (0%)	13 (2%)	0 (0%)	716
Den Haag	67 (60%)	8 (7%)	25 (23%)	12 (11%)	0 (0%)	1 (1%)	1 (1%)	111
Rotterdam	378 (50%)	49 (7%)	231 (31%)	194 (26%)	1 (0%)	8 (1%)	4 (1%)	752
Zeeland West-Brabant	266 (58%)	28 (6%)	82 (18%)	101 (22%)	0 (0%)	9 (2%)	11 (2%)	459
Oost-Brabant	48 (43%)	6 (5%)	23 (21%)	38 (34%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (1%)	111
Limburg	28 (25%)	2 (2%)	48 (43%)	36 (32%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (1%)	112
Totaal	1.313	143	1.343	717	1	55	33	3.362

3.4 *Discriminatiegronden naar subcategorie*

De discriminatiegronden zijn onder te verdelen in subcategorieën. Hoe vaak is er bij discriminatie op grond van ras bijvoorbeeld sprake van discriminatie van niet-westerse allochtonen? En hoe vaak is er bij discriminatie op grond van godsdienst sprake van discriminatie van moslims? Deze paragraaf geeft de antwoorden op dit type vragen. In tabel 7 is een overzicht te zien van de aantallen per subcategorie. Vervolgens gaan we in losse paragrafen per discriminatiegrond dieper in op de subcategorieën.

Tabel 7 Discriminatiegronden naar subcategorie (per hoofdcategorie, exclusief antisemitisme omdat antisemitisme geen subcategorieën heeft)

Hoofdcategorie	**Subcategorieën**	**Aantal incidenten**	**Percentage incidenten binnen categorie**
Seksuele gerichtheid (n=1.343)	Homoseksualiteit	1.341	100%
	Heteroseksualiteit	1	0%
	Onbekend	1	0%
Ras (n=1.313)	Niet-Westerse allochtoon	1.025	78%
	Westerse allochtoon	117	9%
	Autochtoon	27	2%
	Roma/Sinti	2	0%
	Onbekend	142	11%
Godsdienst (n=143)	Islam	117	82%
	Christendom	14	10%
	Hindoeïsme	3	2%
	Onbekend	9	6%
Geslacht (n=55)	Transseksueel	40	73%
	Vrouw	15	27%
	Man	0	0%
Handicap (n=33)	Psychisch	23	70%
	Lichamelijk	9	27%
	Onbekend	1	3%
Levensovertuiging (n=1)	Overig	1	100%

Ras

Bij de incidenten met als discriminatiegrond ras worden mensen beledigd, achtergesteld of mishandeld vanwege hun etnische achtergrond. De meeste discriminatoire incidenten op grond van ras die de politie heeft geregistreerd, zijn gericht tegen mensen met een niet-westerse achtergrond, namelijk 78 procent oftewel 1.025 van de 1.313 discriminatoire

incidenten op grond van ras (zie tabel 7). Slachtoffers met een niet-westerse allochtone achtergrond werden onder andere discriminerend uitgescholden, vervelend bejegend in de eigen woonomgeving, een winkel of op kantoor. Ook zijn er incidenten geregistreerd waarbij zij werden mishandeld in en rond uitgaansgelegenheden en incidenten waarbij zij werden bedreigd in het verkeer. Onderstaande registratie van de politie is een voorbeeld van een discriminatoir incident op grond van ras.

> *'Vrouw laat 's avonds laat haar hondje nog uit, ziet een andere vrouw met haar hond staan en bij het passeren groet zij deze vrouw. Ze hoort deze vrouw zeggen: "daar komt die domme buitenlandse trut". Als ze vraagt of ze dit tegen haar zegt, antwoordt de vrouw: " ja, stom wijf, je moet je hond aan de riem lopen" en ook "dat komt omdat buitenlanders de regels niet kennen". Meldster is van Colombiaanse origine en geeft Spaanse les. Er ontstaat onenigheid tussen de vrouwen en meldster wordt bij haar sjaal gegrepen en krijgt twee klappen met de vlakke hand in het gelaat.'*

Bij een ander incident werd de aangever door de verdachte uitgescholden voor '*vieze rotte kut Surinamer*' en werd geroepen dat Surinamers '*vieze vuile honden*' zijn. Ook riep de verdachte dat hij alle Surinamers kapot zou maken. Ook lazen we incidenten waarbij mensen met een Marokkaanse achtergrond worden uitgescholden voor 'vieze kut Marokkaan'.

De politie maakt bij de registratie van discriminatie op grond van ras geen onderscheid tussen mensen met een Oost-Europese of West-Europese achtergrond. Beide categorieën vallen onder de subcategorie 'Westerse allochtoon'. Omdat de groep Oost-Europese migranten in Nederland groter wordt, zou het interessant kunnen zijn om dit onderscheid in de toekomst wel te maken.

Seksuele gerichtheid

Bij 1.342 van de discriminatoire incidenten met als discriminatiegrond seksuele gerichtheid is sprake van discriminatie op grond van homoseksualiteit. Slechts één van de 1.343 discriminatoire incidenten met als discriminatiegrond seksuele gerichtheid is door de politie geregistreerd als discriminatie op grond van heteroseksuele gerichtheid.

Discriminatie op grond van seksuele gerichtheid betreft gerichte discriminatie van homoseksuelen (waaronder het uitschelden van homoseksuelen) en het willekeurig gebruik van het woord 'homo' als scheldwoord, ongeacht de seksuele geaardheid tegenover wie het schelden is gericht. Ruim 60% (836) van de incidenten in de categorie seksuele gerichtheid, betreft scheldincidenten waarbij mensen – waaronder ook mensen met publieke zoals straatcoaches, en medewerkers in het openbaar vervoer – voor '*...homo*' worden uitgescholden, vaak zonder dat de

seksuele gerichtheid van het slachtoffer bekend is. De politie registreerde in 2013 in de zaaksformulieren bijvoorbeeld 474 keer een incident waarbij politiemedewerkers werden beledigd voor '*vieze homo*' of '*kankerhomo*' zonder dat er enige aanleiding was te veronderstellen dat de betreffende medewerkers homoseksueel waren. De mensen die een politiemedewerker uitschelden voor '*homo*' doen dit vaak in hun boosheid of uit frustratie, bijvoorbeeld bij een bekeuring of aanhouding.

Een ander deel van deze incidenten betreft duidelijk homogerichte discriminatie. Een voorbeeld van een incident van gerichte discriminatie van homoseksuelen, is een incident waarbij de Facebook-account van een homoseksuele man werd gehackt. Op de Facebook-account plaatste de dader een foto van de man met zijn pasgeboren zoontje. De foto was bewerkt met opmerkingen als: '*het zou verboden moet worden*', '*ik pijp pik*', en '*HIV flikkers*'. Bij een ander incident werd een homoseksuele eigenaar van een kapsalon tijdens zijn werk uitgescholden voor '*homo*'. En onderstaand incident vond plaats in een asielzoekerscentrum:

> *'Meneer van Somalische komaf wordt door medebewoners van het Asielzoekerscentrum gediscrimineerd, genegeerd en gepest vanwege zijn geaardheid. Hij is homoseksueel. In een gesprek gaf hij aan dat de groep Somaliërs waarin hij verblijft hem negeert. Hij mag niet met de groep mee eten en als hij televisie kijkt zet men het ding op een andere zender en ze doen het raam dicht wanneer hij hem open heeft gedaan.'*

Antisemitisme

In POLDIS 2012 werd antisemitisme uitgediept in een themarapportage. In die verdieping bleek dat met een speciale zoekopdracht (query) in de BVH meer incidenten met een antisemitisch karakter werden gevonden dan door de politie werden geregistreerd in de zaaksformulieren. Daarnaast was het mogelijk een onderverdeling te maken in de aard van de incidenten. Het ging hierbij om een onderverdeling naar intentioneel antisemitisme (incidenten met een duidelijk antisemitisch karakter gericht tegen Joodse personen of Joodse doelwitten) en ongericht antisemitisme (bekladdingen en lukrake beledigingen met een antisemitisch karakter niet specifiek gericht tegen Joodse doelwitten of personen).

Door de politie werden in 2013 717 discriminatoire incidenten met als discriminatiegrond antisemitisme geregistreerd, 34 hiervan zijn intentioneel antisemitisme. Een voorbeeld van een incident van intentioneel antisemitisme in 2013 is de aangifte van een conflict tussen buurtbewoners en een eigenaar van een kantoorpand. Een bewoner beledigde de (Joodse) eigenaresse door te zeggen:

'Ze hadden jou in de oorlog met de joden moeten vergassen, ik krijg je nog wel, ik weet je te vinden.'

Een ander intentioneel antisemitisch incident vond plaats in een verzorgingstehuis:

'Bezoeker van verzorgingshuis scheldt Joodse bewoonster uit. Zegt dat ze 'haar zijn vergeten te vergassen' en 'Heil Hitler'.'

In totaal vonden we over 2013 in de zaaksformulieren van de politie en via de extra zoekopdracht in de BVH 61 incidenten van intentioneel antisemitisme, 34 hiervan waren ook geregistreerd in de zaaksformulieren, 27 vonden wij alleen met de query en niet in POLDIS. Van de 34 POLDIS zaken vonden we 7 zaken niet met de query, dus 27 zaken vonden we in beide bestanden. In 2012 vonden we in totaal 58 intentioneel antisemitische incidenten.

In 2013 registreerde de politie in de zaaksformulieren 157 keer dat politieagenten werden uitgescholden voor '*kutjood*', '*vuile jood*', etc., ook bekladdingen van willekeurige gebouwen met hakenkruisen troffen wij weer veelvuldig aan in de zaaksformulieren.

Over 2012 vonden we in de database van de politie met de voor antisemitisme ontwikkelde zoekopdracht in totaal 2.354 incidenten met een antisemitisch aspect, we hebben ook over 2013 met de zoekvraag kunnen zoeken in de bestanden van de politie, dit leverde 2.188 zaken op met een antisemitisch aspect. Dus zowel bij de intentionele antisemitische incidenten als bij de incidenten met een antisemitisch aspect is in 2013 sprake van een (lichte) afname.

Godsdienst

De discriminatiegrond godsdienst omvat 4 procent van alle door de politie geregistreerde discriminatoire incidenten. Bij discriminatie op grond van godsdienst gaat het hoofdzakelijk om discriminatie van moslims: in 117 van de 143 onder godsdienst geregistreerde incidenten werden slachtoffers gediscrimineerd op grond van hun islamitische religieuze achtergrond. Zo werd een vrouw op straat uitgescholden voor '*Kankermoslim*'. Bij een ander incident werd een vrouw de toegang tot haar flat ontzegd door een man die haar dreigde te slaan en zei dat haar 'soort' niet in de flat werd geduld. Ze zou haar bourka moeten afdoen omdat dat niet normaal zou zijn Nederland. Onderstaande registratie van de politie is een ander voorbeeld van discriminatie van moslims:

'Aangever wordt al een tijd bedreigd en lastig gevallen door de ex van zijn dochter. Hierbij gebruikt hij scheldwoorden als: "kankermoslim", "ik haat moslims" en bedreigt hij het slachtoffer met: "Ik ga jullie afschieten. Ik ga jullie zoveel kogels door jullie hoofd schieten."

Naast discriminatie van moslims, registreerde de politie in 2013 ook discriminatie van Hindoestanen (3 keer) en Christenen (14 keer). Een jongen deed melding van een discriminatoir incident op grond van zijn christelijke geloof. Vijf jongens hielden hem op straat tegen en vroegen hem of hij christen of moslim is. De jongen antwoordde dat hij christen is, en werd daarop van zijn fiets getrapt en met een tak in zijn gezicht geslagen.

In de themarapportage over moslimdiscriminatie (zie bijlage) hebben we op dezelfde manier als bij antisemitisme een aantal query's in BVH gedraaid om een compleet beeld van moslimdiscriminatie te genereren. Dit leverde uiteindelijk 150 incidenten moslimdiscriminatie op, waar een deel van de 117 incidenten moslimdiscriminatie uit de zaaksformulieren dus onderdeel van uitmaken (zie de bijlage Moslimdiscriminatie).

Geslacht en handicap

Twee procent van het totaal aantal door de politie geregistreerde discriminatoire incidenten betreft discriminatie op grond van geslacht. Bij discriminatie op grond van geslacht zien we relatief veel meldingen van discriminatie van transseksuelen (40 van de 55). Bij de overige 15 incidenten werd een vrouw gediscrimineerd. Onderstaande registratie is een voorbeeld van discriminatie van transseksuelen:

'Transseksuele student wil graag aangifte doen van belediging en discriminatie. Zij (volgens aangifte 'hij') heeft haar mentor op school in vertrouwen genomen over haar transseksualiteit en het feit dat de vader van haar zoon is overleden. De zoon is via draagmoederschap ter wereld gekomen. Deze mentor heeft vervolgens tijdens de les in haar afwezigheid andere leerlingen vertelt over haar transseksualiteit; over hoe zij haar kind heeft gekregen; de mentor liet de klas filmpjes van haar zien terwijl zij met een man zoent (via Facebook).'

Discriminatie op grond van handicap (1%) is in 2013 door de politie 33 keer geregistreerd. Bij 23 incidenten was sprake van discriminatie op grond van een psychische handicap, bij 9 incidenten werd discriminatie geregistreerd op grond van een lichamelijke handicap. Het betreft voornamelijk beledigingen en/of bedreigingen. Een voorbeeld van een aangifte van een incident is dat naar een lichamelijk gehandicapte man met een donkere huidskleur het volgende werd geroepen: "*daar heb je die manke zwarte*

weer”. De verdachte deed de handicap van de man na, smeet een deur in zijn gezicht dicht en liet hem struikelen. Een voorbeeld van een incident ten aanzien van mensen met een geestelijke beperking betrof het bekladden van de schutting, ruit en muur van een wooncomplex voor mensen met een geestelijke beperking met *‘mongool’* en hakenkruizen.

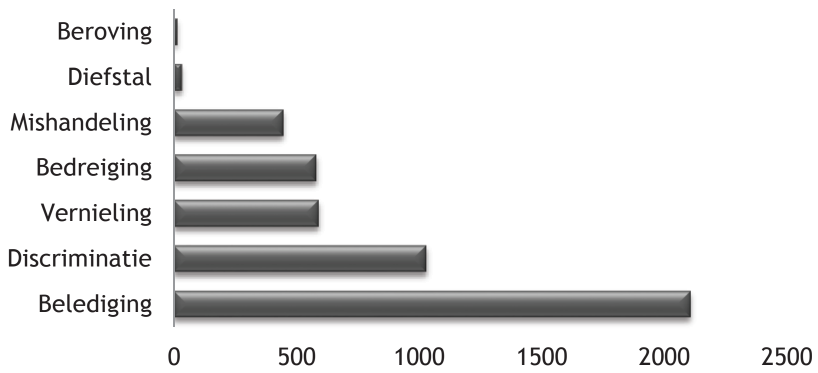
4 Wijze van discriminatie

In dit hoofdstuk geven we een overzicht van de verschijningsvormen die door de politie bij de discriminatoire incidenten uit 2013 zijn geregistreerd. In het zaaksformulier kan de politie per incident één of meerdere verschijningsvormen van discriminatie aanvinken. Dit zijn belediging, discriminatie, mishandeling, vernieling, bedreiging, beroving en diefstal. Deze verschijningsvormen dekken de strafbaar gestelde vormen van discriminatie in het Wetboek van Strafrecht.

4.1 Wijze van discriminatie: totaaloverzicht

In totaal is bij 3.348 van de 3.614 door de politie in 2012 geregistreerde discriminatoire incidenten bekend op welke wijze is gediscrimineerd. Bij 2.133 van deze 3.348 incidenten is één verschijningsvorm geregistreerd. Bij 1.022 incidenten zijn twee verschijningsvormen geregistreerd en bij 165 incidenten zijn drie verschijningsvormen geregistreerd. Bij de 28 overige incidenten zijn vier of meer verschijningsvormen geregistreerd.

Figuur 4 Aantal incidenten naar verschijningsvorm discriminatie
(N = 4.785 verschijningsvormen)

Belediging is de verschijningsvorm die door de politie in 2013 het meest is geregistreerd bij de discriminatoire incidenten, namelijk 2.105 keer. Discriminatie is 1.028 keer geregistreerd, bedreiging 579 en vernieling 588 keer. Mishandelingen met een discriminatoir karakter registreerde de

politie in 2013 444 keer. Beroving (11 incidenten) en diefstal (30 incidenten) met een discriminatoir karakter zijn zeer zelden geregistreerd.

4.2 Inhoud verschillende wijzen van discriminatie

In deze paragraaf beschrijven we wat de verschillende wijzen van discriminatie inhouden.

Belediging
Bij discriminatoire incidenten met de verschijningsvorm 'belediging' gaat het hoofdzakelijk om het uitschelden van mensen op basis van zaken als ras, geloof, seksuele gerichtheid, handicap en geslacht. Dit valt in juridisch opzicht onder groepsbelediging (artikel 137c Sr) of gewone belediging (artikel 266/267 Sr). Bij discriminatoire incidenten gericht tegen politieagenten worden discriminatoire scheldwoorden vaak willekeurig gebruikt, bijvoorbeeld als agenten worden uitgescholden voor '*homo*' of '*jood*', zonder dat er kennis is over de seksuele voorkeur of geloofsovertuiging van de betreffende agenten. In het onderstaande voorbeeld wordt een politieambtenaar beledigd op grond van seksuele gerichtheid.

> *'Politie ambtenaren belast met horecadienst houden toezicht op uitloop discotheek. Door een manspersoon wordt "flikkers" geroepen. Hierbij keek hij in de richting van de politie ambtenaren. Hij herhaalde de woorden verschillende malen. Op dat moment is veel publiek op straat aanwezig.'*

Discriminatie
Als de politie een discriminatoir incident onder de verschijningsvorm 'discriminatie' registreert, wordt er vaak gericht gescholden, vernield of uitgesloten, of hebben mensen het gevoel dat dit gebeurt. Zo deed iemand aangifte tegen de Partij voor de Vrijheid, omdat hij zich als moslim in zijn eer en naam voelde aangetast door een uitspraak van Geert Wilders. Dit type incidenten registreert de politie overigens vaak onder twee verschijningsvormen, namelijk 'discriminatie' en 'belediging' (in het zaaksformulier kan één incident tegelijkertijd onder maximaal acht verschijningsvormen worden geregistreerd). Onderstaande registratie van de politie is een ander voorbeeld van een incident dat de politie als discriminatie en als belediging registreerde:

> *'Mevrouw komt aan de balie om te melden dat er een steen over de schutting is gegooid. Om de steen zat een briefje met de tekst "Cut jood*

kun je niet zorgen dat die auto voor je deur weg gaat, je weet toch van wie die is, iedereen heeft er last van". Het briefje is gericht aan haar partner die inderdaad joods is.'

In het volgende incident dat onder de verschijningsvorm 'discriminatie' is geregistreerd, wordt de melder met een Turkse achtergrond buitengesloten bij een discotheek.

'Aangever is geweigerd bij discotheek. De portier heeft de woorden gezegd: 'Ga weg Turk' toen de aangever om een verklaring vroeg. Aangever heeft contact opgenomen met de Nationale Ombudsman, die verzocht hem nu om aangifte te doen.'

Mishandeling, vernieling, bedreiging, diefstal en beroving

De politie registreerde in 2013 bij 444 discriminatoire incidenten de verschijningsvorm 'mishandeling'. Onder mishandeling vallen alle vormen van fysiek geweld, zoals een trap, een vuistslag, vechtpartijen en zware mishandeling. Als de mishandeling een bewijsbaar discriminatoir aspect heeft, kan bij een vervolging de strafeis worden verhoogd.

Bij de verschijningsvorm 'vernieling' is vaak sprake van discriminatie tegen een groep in plaats van een individu, zoals bij bekladding van een moskee of een Joods monument. Ook is er bij deze verschijningsvorm vaak sprake van ongerichte discriminatie, zoals bij hakenkruizen op willekeurige plekken of een bekrassing van een willekeurige auto met het woord 'homo'.

Onder de verschijningsvorm 'bedreiging' vallen doodsbedreigingen en geweldsbedreigingen (vooral van toepassing bij familie- en burenruzies). Deze verschijningsvorm komt vooral voor bij de discriminatiegronden ras en seksuele gerichtheid. Zo werd een sportinstructeur bij een begeleidingsinstituut van jongeren bedreigd en uitgescholden door een deelnemer. Hij werd meerdere keren uitgescholden voor 'flikker' gescholden en bedreigd met de dood.

Diefstallen en berovingen met een discriminatoir aspect komen in de registratie zelden voor. Bij een voorbeeld van een diefstal met een discriminatoir aspect werd een jongen door 7 jongens aangesproken en uitgescholden voor homo en brillie. Vervolgens werd hij door hen naar zijn huis gevolgd en geslagen in zijn gezicht. Daarbij viel zijn bril af en werd deze door een andere jongen opgeraapt en meegenomen. Onderstaand incident is een voorbeeld van een beroving met een discriminatoir karakter of aspect.

'Jongen beroofd van zijn fiets door jongens met een lichtgetinte huid. Hierbij werd gezegd dat hij zeker een 'jodenvriend' was.'

4.3 Verschijningsvormen naar politie-eenheid en naar discriminatiegrond

Tabel 8 toont de geregistreerde verschijningsvormen per politie-eenheid. Tabel 9 de verschijningsvormen van discriminatie naar discriminatiegrond.

Tabel 8 Aantal incidenten naar verschijningsvorm per regionale eenheid (n = 5.115), (percentages geven het percentage incidenten met de betreffende wijze van iscriminatie van het totaal aantal incidenten met een wijze van discriminatie in de betreffende politie eenheid)

Politie eenheid	**Belediging**	**Discriminatie**	**Mishandeling**	**Vernieling**	**Bedrei-ging**	**Diefstal**	**Beroving**	**Overig**	**Aantal incidenten met een of meer-dere verschijn-ingsvormen**
1 Noord-Nederland	116 (51%)	146 (64%)	21 (9%)	89 (39%)	28 (12%)	1 (0%)	2 (0%)	0 (0%)	227
2 Oost-Nederland	338 (71%)	169 (35%)	47 (10%)	87 (18%)	75 (16%)	6 (1%)	0 (0%)	20 (4%)	477
3 Midden-Nederland	57 (70%)	26 (32%)	8 (10%)	11 (14%)	14 (17%)	1 (1%)	1 (1%)	0 (0%)	81
4 Noord-Holland	240 (61%)	96 (24%)	72 (18%)	69 (18%)	96 (24%)	6 (2%)	1 (0%)	182 (46%)	394
5 Amsterdam	283 (45%)	351 (56%)	80 (13%)	42 (7%)	97 (16%)	7 (1%)	2 (0%)	57 (9%)	624
6 Den Haag	82 (69%)	108 (91%)	16 (13%)	14 (12%)	21 (18%)	0 (0%)	0 ()%)	2 (2%)	119
7 Rotterdam	557 (75%)	16 (2%)	73 (10%)	98 (13%)	114 (15%)	4 (1%)	4 (1%)	5 (1%)	743
8 Zeeland West-Brabant	343 (74%)	55 (12%)	99 (21%)	109 (23%)	103 (22%)	3 (1%)	1 (0%)	21 (5%)	466
9 Oost-Brabant	21 (21%)	27 (27%)	15 (15%)	35 (35%)	11 (11%)	1 (1%)	0 (0%)	17 (17%)	100
10 Limburg	69 (59%)	34 (29%)	14 (12%)	34 (29%)	20 (17%)	1 (1%)	0 (0%)	1 (1%)	117

De vorm waarin discriminatie voorkomt verschilt voor sommige discriminatiegronden (zie tabel 9). Bij discriminatie op grond van ras en seksuele gerichtheid is in vergelijking met de andere discriminatiegronden bijvoorbeeld vaak sprake van belediging. Bij antisemitisme (intentioneel en ongericht samen) komt vernieling juist relatief vaak voor.

Tabel 9 Verschijningsvormen naar discriminatiegrond

	Belediging	Discriminatie	Mishandeling	Vernieling	Bedreiging	Diefstal	Beroving	Overige	Aantal verschijningsvormen
Ras	849 (43%)	463 (23%)	208 (11%)	122 (6%)	245 (12%)	10 (1%)	3 (0%)	78 (4%)	1978
Seksuele gerichtheid	835 (45%)	372 (20%)	163 (9%)	113 (6%)	226 (12%)	15 (1%)	6 (0%)	127 (7%)	1857
Antisemitisme	266 (30%)	115 (13%)	25 (3%)	365 (42%)	48 (5%)	2 (0%)	2 (0%)	54 (6%)	877
Godsdienst	73 (35%)	45 (22%)	20 (10%)	17 (8%)	35 (17%)	0 (0%)	0 (0%)	16 (8%)	206
Geslacht	30 (42%)	13 (18%)	12 (17%)	3 (4%)	8 (11%)	0 (0%)	0 (0%)	5 (7%)	71
Handicap	16 (31%)	11 (22%)	6 (12%)	3 (6%)	8 (16%)	0 (0%)	0 (0%)	7 (14%)	51
Levensovertuiging	1 (100%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	1

4.4 *Locatie incidenten*

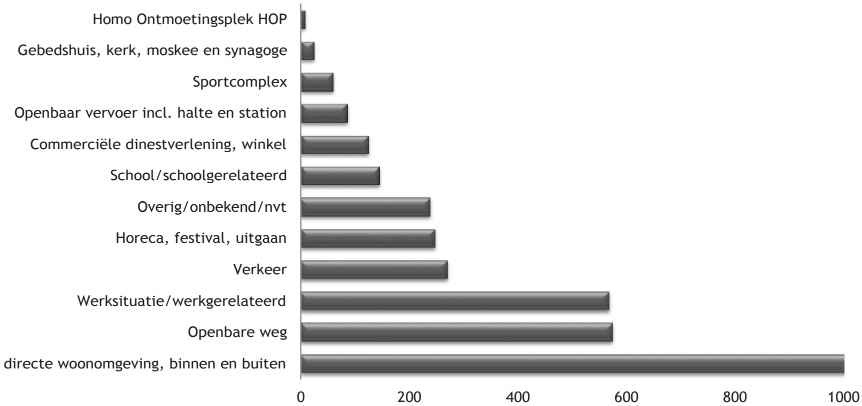
In tabel 10 en figuur 5 geven we weer waar de door de politie 2013 geregistreerde discriminatoire incidenten plaatsvonden. De meeste incidenten vonden plaats in de directe woonomgeving (30%) van de slachtoffers. Daarnaast zijn relatief veel incidenten geregistreerd op een openbare weg (17%) of tijdens het werk (17%). Veel van de discriminatoire incidenten tijdens werktijd waren gericht tegen mensen in een openbare functie, zoals conducteurs of politieagenten.

Op bepaalde locaties komen bepaalde discriminatiegronden relatief vaker voor dan op andere locaties. Zo betroffen de incidenten die plaatsvonden bij een gebedshuis vooral discriminatie op grond van godsdienst en antisemitisme. Discriminatie op grond van ras en op grond van seksuele gerichtheid kwamen juist vaker voor bij horecagelegenheden, festivals en andere uitgaansgelegenheden. Discriminatoire incidenten die geregistreerd worden op een homo ontmoetingsplek (HOP) zijn alleen incidenten op grond van seksuele gerichtheid. Verder zien we dat discriminatoire incidenten in de commerciële dienstverlening vooral discriminatie is op grond van ras of seksuele gerichtheid.

Tabel 10 Incidenten naar locatie (n = 3.356, bij 258 niet ingevuld)

Locatie	Aantal	Percentage
Directe woonomgeving	1016	30%
Openbare weg	574	17%
Werksituatie/werkgerelateerd	568	17%
Verkeer	270	8%
Horeca/festival/uitgaan	247	7%
School/schoolgerelateerd	144	4%
Commerciële dienstverlening (o.a. winkel)	124	4%
Openbaar vervoer (incl. halte en station)	85	3%
Sportcomplex (tijdens of in relatie tot sportbeoefening)	59	2%
Gebedshuis (kerk, moskee, synagoge e.d.)	24	1%
HOP (Homo-ontmoetingsplaats)	7	4%
Overige/Onbekend/Niet van toepassing	238	7%
Totaal	3.356	

Figuur 5 Incidenten naar locatie (N=3.356, bij 238 niet ingevuld)

Discriminatie op internet

In het zaaksformulier kon de politie ook aangeven of de discriminatie plaatsvond op internet. Dit was bij 143 incidenten het geval, dit is fors meer dan in 2012, toen we maar 46 van dergelijke incidenten vonden. Deze 143 discriminatoire incidenten via internet zijn vooral beledigingen (99), bedreigingen (48) en discriminatie (43).[2] Een voorbeeld van discriminatie op grond van sekse op internet staat hieronder beschreven:

2 Het hogere aantal verschijningsvormen dan incidenten wordt veroorzaakt doordat bij een deel van de incidenten meerdere verschijningsvormen zijn geregistreerd.

'Transseksueel (nu vrouw) kreeg negatieve reactie op contactadvertentie: "hang je op viezerik".'

Een ander voorbeeld is de aangifte van een (discriminerende) discussie rondom de plaatsing van een kind bij een homoseksueel stel via de crisisopvang:

'Aangever deed aangifte van smaad/belediging groep mensen om geaardheid op Facebook. Dit naar aanleiding van de plaatsing van een Turks kind bij crisisopvang gezin wat uit een homoseksueel stel bestaat. Dit incident zorgde voor internationale onrust in een aantal Islamitische landen.'

Het aantal incidenten dat de politie in 2013 registreerde van discriminatie op het internet is relatief laag in vergelijking met de meldingen bij de twee landelijke organisaties die zich bezig houden met internetdiscrimnatie: het meldpunt internet discriminatie (MiND) en het Meldpunt Discriminatie Internet (MDI). Uit de registratie van deze organisaties blijkt het volgende: het MDI geeft in haar jaarrapportage 2013 aan dat er 809 meldingen zijn binnengekomen (MDI, 2014), het betrof in 64% van de gevallen discriminatie op grond van ras, 25% betrof antisemitisme, 5% betrof seksuele voorkeur en 6% overig. In het eerste jaar kreeg het nieuwe MiND 251 meldingen binnen. Meer dan de helft van deze meldingen (51%) ging over discriminatie op grond van ras, verder ontving het MiND in 2013 meldingen over seksuele voorkeur (7%), antisemitisme (6%) en godsdienst (5%). De mate van overlap in de meldingen tussen deze twee organisaties is onbekend. Een mogelijke verklaring voor het verschil in meldingen bij de politie en de twee meldpunten is dat de mogelijkheid om discriminatie te melden via een internetwebsite eenvoudiger is dan een melding bij de politie. Bij het MDI moet men een email sturen en bij het MiND kan men een eenvoudig webformulier invullen. Tegelijkertijd zien we dat zowel het MDI als het MiND in 2013 veel minder aangifte hebben gedaan, het MDI namelijk maar twee keer in vergelijking met 18 keer in 2012. Beide aangiftes vinden we in ons bestand terug. Vanuit het MiND zijn geen aangiftes gedaan in 2013. Ook melden beide meldpunten dat zij steeds succesvoller zijn in het laten verwijderen van discriminatoire uitingen op het internet, dit kan ook een verklaring zijn voor het lage aantal discriminatoire incidenten op het internet dat bij de politie terecht komt.

5 Daders en slachtoffers van discriminatie

In dit hoofdstuk bespreken we de achtergrondkenmerken van de vermeende daders en slachtoffers, die de politie heeft geregistreerd bij de discriminatoire incidenten in 2013. Met het containerbegrip ‘daders’ worden de vastgestelde daders, de vermeende daders en de verdachten bedoeld. Per incident kunnen meerdere daders en/of slachtoffers betrokken zijn. Na de daders en slachtoffers bespreken we discriminatie waar organisaties bij betrokken zijn.

5.1 Achtergrond daders

Bij 1.525 van de discriminatie incidenten is het geboorteland van de daders onbekend. Van de daders van geregistreerde discriminatoire incidenten waarvan het geboorteland bekend is, is het grootste deel (83 procent) in Nederland geboren. Bij twee procent van de incidenten zijn de daders geboren in een ander westers land dan Nederland, en bij vijftien procent van de incidenten zijn de daders geboren in een niet-westers land (zie tabel 11). Bij de overgrote meerderheid (87 procent) van de incidenten, waren alleen mannelijke daders betrokken (zie tabel 12).

Tabel 11 Geboorteland daders, bij 1.525 incidenten onbekend

	Aantal	Percentage
Nederland	1.736	83%
Westers	51	2%
Marokko	84	4%
Antillen	22	1%
Turkije	32	2%
Suriname	68	3%
Overig niet-westers	96	5%
Totaal aantal incidenten waarbij geboorteland daders bekend is	2.089	

Tabel 12 Sekse daders, bij 1.155 incidenten onbekend

	Aantal	Percentage
Man	2.136	87%
Vrouw	292	12%
Zowel man als vrouw	31	1%
Totaal aantal incidenten waarbij sekse daders bekend is	2.459	

5.2 *Achtergrond slachtoffers*

Ook van de slachtoffers van geregistreerde discriminatoire incidenten waarvan het geboorteland bekend is, is het grootste deel (63%) in Nederland geboren (zie tabel 13). Van de slachtoffers van 1.803 incidenten is het geboorteland onbekend. Van de slachtoffers is een groter gedeelte buiten Nederland geboren (37%) dan van de daders. Dit komt overeen met de cijfers van voorgaande jaren. Net als bij de daders zijn ook bij de slachtoffers mannen oververtegenwoordigd ten opzichte van vrouwen (zie tabel 14).

Tabel 13 Geboorteland slachtoffers, bij 1.803 incidenten onbekend

	Aantal	Percentage
Nederland	1.148	63%
Westers	95	5%
Marokko	117	6%
Antillen	34	2%
Turkije	13	1%
Suriname	99	5%
Overig niet-westers	307	17%
Totaal aantal incidenten waarbij het geboorteland van de slachtoffers bekend is	1.813	

Tabel 14 Sekse (vermeende) slachtoffers, bij 987 onbekend

	Aantal	Percentage
Man	2.024	77%
Vrouw	558	21%
Zowel man als vrouw	35	1%
Transseksueel	10	0%
Totaal aantal incidenten waarbij de sekse van de slachtoffers bekend is	2.627	

5.3 *Organisatie gerelateerde incidenten*

Bij 1.207 (33%) van de geregistreerde discriminatoire incidenten in 2013 was een bedrijf betrokken. In 2012 was dit het geval bij 1.042 incidenten ofwel 32%. In deze paragraaf beschrijven we op welke manier de organisaties betrokken waren bij de geregistreerde discriminatoire incidenten.

Als een bedrijf betrokken is bij een discriminatoir incident, dan is meestal een medewerker van het bedrijf slachtoffer van discriminatie (zie tabel 15). Zelden werken de dader en het slachtoffer bij dezelfde organisatie.

Tabel 15 Betrokkenheid bedrijf

	2012	**Percentage 2012**	**2013**	**Percentage 2013**
Slachtoffer	759	73%	1028	85%
Dader	136	13%	101	8%
Betrokkene	97	9%	49	4%
Zowel dader als slachtoffer werken bij bedrijf	36	3%	28	2%
Onbekend	14	1%	1	0%

Als een organisatie betrokken is, dan is dit vaak de politie: in 2012 in 47 procent van de gevallen, in 2013 in 61 procent van de gevallen. Dit is vooral te verklaren doordat politiemedewerkers weten hoe zij discriminatoire incidenten kunnen registreren. Als zij discriminatoir beledigd worden, staat dit hierdoor sneller in het registratiesysteem[3]. Daarnaast waren in 2013 horeca- en uitgaansgelegenheden (8%), winkels (5%), onderwijsinstellingen (5%) en openbaar vervoer organisaties (4%) geregistreerd als betrokkenen bij discriminatoire incidenten. In 2012 was dit beeld ongeveer gelijk (zie tabel 16).

Tabel 16 Soort bedrijf betrokken bij discriminatoir incident

Soort bedrijf	2012	Percentage 2012	2013	Percentage 2013
Politie	490	47%	738	61%
Horeca&uitgaan	103	10%	97	8%
Winkel	81	8%	64	5%
Onderwijs	75	7%	56	5%
Openbaar vervoer	41	4%	51	4%
Welzijn	30	3%	39	3%
Gemeente	19	2%	30	2%

3 Bon, van, S. & Mink, I. (2014) Trendrapport Discriminatie 2011-2013: Over discriminatie in de politie-eenheid Rotterdam. Radar Rotterdam.

Soort bedrijf	2012	Percentage 2012	2013	Percentage 2013
Zorg	25	2%	28	2%
Parkeerwacht	38	4%	25	2%
Taxi	11	1%	22	2%
Overige/Onbekend	129	12%	57	5%
Totaal	1042		1207	

Discriminatie tegen politie ambtenaren in functie

Bij 99% van de discriminatoire incidenten waarbij de politie in 2013 betrokken was, waren zij het slachtoffer van discriminatie. Meestal was er dan sprake van beledigingen op grond van seksuele gerichtheid (zie tabel 17). Bij deze incidenten wordt een politiemedewerker, tijdens een aanhouding of willekeurig op straat tijdens het surveilleren, uitgescholden voor *'…homo'*. De discriminatiegronden antisemitisme (18%) en ras (14%) komen ook regelmatig voor bij incidenten tegen de politie.

Als de politie als dader van discriminatie is geregistreerd (1%), vond een verdachte dat de politie hem/haar op discriminatoire gronden ergens van verdacht. Zo deed een man met een Marokkaanse achtergrond aangifte omdat hij van mening was dat hij de boete die hij kreeg niet zou hebben gekregen als hij een autochtone achtergrond had gehad.

Tabel 17 Discriminatiegronden bij incidenten tegen politieambtenaren in functie (n = 691, bij 93 incidenten is de discriminatiegrond onbekend)

	Aantal	**Percentage**
Ras	94	14%
Godsdienst	4	1%
Levensovertuiging	1	0%
Seksuele gerichtheid	467	68%
Geslacht	2	0%
Handicap	1	0%
Antisemitisme	122	18%

Het aantal discriminatie incidenten tegen politieambtenaren in functie verschilt sterk per politie-eenheid (zie tabel 18). In de eenheden Den Haag, Oost-Brabant, Noord-Nederland en Zeeland - West-Brabant wordt weinig discriminatie tegen de politie geregistreerd. Bij de eenheden Amsterdam (31%), Oost-Nederland (32%) en Rotterdam (22%) worden incidenten tegen politiemedewerkers vaker geregistreerd.

Tabel 18 Aantal discriminatie incidenten tegen politieambtenaren in functie per politie-eenheid

Politie-eenheid	Aantal	Percentage van totaal aantal incidenten in eenheid
Den Haag	2	2%
Midden-Nederland	24	20%
Limburg	23	20%
Oost-Brabant	3	3%
Noord-Nederland	13	6%
Noord-Holland	96	22%
Oost-Nederland	158	32%
Amsterdam	235	31%
Zeeland – West-Brabant	19	4%
Rotterdam	165	22%
Totaal	738	

De meeste discriminatoire incidenten tegen politieambtenaren (63%) worden geregistreerd onder de verschijningsvorm ‘belediging’ (zie tabel 19). Dit percentage ligt hoger dan de 41 procent van het totaal aantal geregistreerde incidenten met de verschijningsvorm ‘belediging’. Daarnaast worden veel incidenten tegen politiemedewerkers als ‘discriminatie’ gerapporteerd (19%).

Tabel 19 Wijze van discriminatie bij incidenten tegen politieambtenaren in functie (n = 974, meerdere verschijningsvormen mogelijk per incident)

	Aantal	Percentage
Belediging	618	63%
Discriminatie	183	19%
Mishandeling	26	3%
Vernieling	20	2%
Bedreiging	55	6%
Diefstal	9	1%
Beroving	0	0%
Overige wijzen	63	6%
Totaal	974	

Betrokkenheid organisaties anders dan de politie

Hieronder beschrijven we de discriminatoire incidenten waarbij andere organisaties betrokken waren dan de politie. In tabel 20 worden de aantallen daders en slachtoffers onder de bij de discriminatoire

incidenten betrokken organisaties weergegeven. De organisaties konden ook als getuige betrokken zijn een incident. Dit is niet meegenomen in de tabel.

Tabel 20 Rol van de organisaties betrokken bij de discriminatoire incidenten

Soort bedrijf betrokken	Aantal keer dader	Aantal keer slachtoffer	Aantal waarbij zowel dader als slachtoffer werken bij dezelfde organisatie
Winkel	11	44	3
Horeca & Uitgaan	45	46	4
Onderwijs	7	16	0
Openbaar Vervoer	6	45	0
Gemeente	5	21	2
Taxi	7	12	2
Zorg	4	23	1
Welzijn	0	39	0
Parkeerwacht	2	23	0
Overig	6	21	5
Totaal	93	290	17

Horeca

In 2013 was bij 97 discriminatoire incidenten een horeca- of uitgaansgelegenheid, zoals een restaurant, café of discotheek, betrokken. Opmerkelijk is dat bij 45 van deze incidenten horecapersoneel als dader werd geregistreerd. Meestal is klanten dan de toegang tot een uitgaansgelegenheid ontzegd. Ter illustratie volgt hieronder een voorbeeld van een klant waarvan de toegang tot een uitgaansgelegenheid is ontzegd:

> *'Groep vrienden wil bij een café in Venlo centrum naar binnen. Dit is geen probleem, mits 1 vriend buiten blijft (deze jongen heeft een donkere huidskleur). Er zou letterlijk gezegd zijn: "hij is zwart en komt hier niet naar binnen."*

Bij 46 door de politie in 2013 geregistreerde discriminatoire incidenten was horecapersoneel het slachtoffer. Zo werd een portier uitgescholden voor 'kutturk', nadat hij iemand een club had uitgezet. Bij vier van de in 2013 geregistreerde discriminatoire incidenten was horecapersoneel zowel dader als slachtoffer van discriminatie. Onderstaand incident is hiervan een voorbeeld.

> *'Melder vertelt dat hij wordt gediscrimineerd door zijn werkgever. Hij werkt via een uitzendbureau in een strandtent bij (plaats). Hij wordt gepest vanwege zijn huidskleur, fietsband wordt lek gemaakt, sleutels*

worden verstopt etc. Melder verwacht verdere moeilijkheden. Zijn baas is nogal agressief.'

Winkels

Bij de in 2013 geregistreerde discriminatoire incidenten was 64 keer een winkel betrokken. Bij 44 van deze incidenten was het winkelpersoneel het slachtoffer. Zo deed een vakkenvuller met Somalische achtergrond bijvoorbeeld aangifte van eenvoudige mishandeling, nadat hij in de winkel werd uitgescholden voor '*kanker zwarte*' en een klap kreeg. Bij elf incidenten was de dader werkzaam bij een winkel, en drie keer was zowel de dader als het slachtoffer werkzaam bij een winkel. In vijf van de in 2013 geregistreerde discriminatoire incidenten was winkelpersoneel als getuige betrokken bij een incident, bijvoorbeeld doordat zij zich mengen in een conflict tussen consumenten of doordat zij melding van discriminatie in hun winkel maken.

Onderwijs

Als onderwijsinstellingen – of medewerkers van onderwijsinstellingen – betrokken zijn bij discriminatoire incidenten, dan is dit voornamelijk als getuige. Dit is bijvoorbeeld zo bij discriminatie van leerlingen onderling. Leerkrachten melden dan wel eens bij de politie.

Bij 16 van de 56 discriminatoire incidenten waarbij een onderwijsinstelling betrokken was, was een medewerker van een school slachtoffer van discriminatie. Zo werd een toezichthoudster van een school door een groepje leerlingen uitgelachen en plaatsten zij op Facebook discriminerende berichten over haar niet-westerse achtergrond. In zeven gevallen is een schoolmedewerker geregistreerd als dader van discriminatie, zoals in onderstaand incident.

> *'Aangeefster geeft aan dat ze wordt gediscrimineerd door twee docenten vanaf het begin dat ze op deze school zit. Zij geeft aan dat er door deze docenten duidelijk onderscheid word gemaakt tussen gekleurde leerlingen en niet gekleurde leerlingen. Aangever zou het meest door de docent uit de klas gestuurd worden zonder reden, dit geldt ook voor andere gekleurde leerlingen van buitenlandse komaf.'*

Openbaar vervoer

Wanneer medewerkers in het openbaar vervoer betrokken zijn bij discriminatoire incidenten, dan is dit vrijwel altijd als slachtoffer (45 keer ten opzichte van 6 keer als dader). Vaak wordt iemand gediscrimineerd naar aanleiding van een conflict over een al dan niet gekocht vervoersbewijs. Dit was bijvoorbeeld het geval in onderstaand incident.

> *'Trambestuurder (aangever) spreekt een reiziger (verdachte) aan op zijn ongeldige vervoersbewijs. Verdachte roept vervolgens naar aangever: "Ik onthoud je kop, kankerneger, kutafrikaan, ik kom je nog wel tegen. Ik maak je af!'*

Bij zes van de in 2013 geregistreerde discriminatoire incidenten was een medewerker van het openbaar vervoer de dader. Bij een van deze incidenten wilde een man de bus in terwijl de bus wachtte voor een stoplicht vlak na de bushalte. De chauffeur deed de deur open, waarna de aangever naar binnen stapte en de chauffeur bedankte. De chauffeur begon hierna echter te schelden: "*Godverdomme ben jij helemaal gek geworden jullie soort doen dit altijd*". De aangever begreep niets van de uitval en voelde zich gediscrimineerd vanwege zijn Marokkaanse achtergrond.

Verwey-
Jonker
Instituut

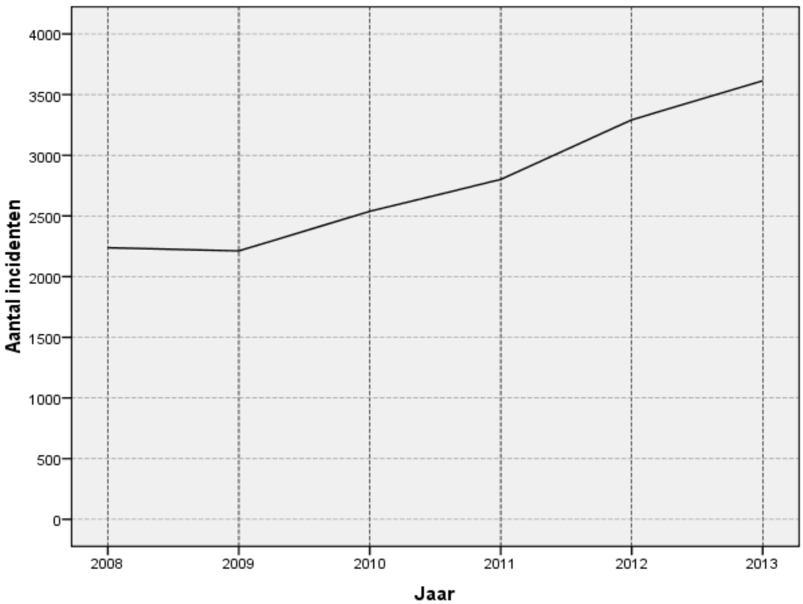
6 Trends 2008 - 2013

In dit hoofdstuk beschrijven we de algemene trends in de POLDIS gegevens over de jaren 2008-2013.

6.1 Aantal incidenten

De politie registreert sinds 2009 ieder jaar meer discriminatoire incidenten (zie figuur 6). Er lijkt zowel sprake van een feitelijke toename van discriminatie in de samenleving als vanverbeteringen in de registratie, welk deel door beiden wordt veroorzaakt is echter niet bekend..

Figuur 6 *Aantal discriminatoire incidenten per jaar*

Ontwikkeling aantal incidenten per eenheid

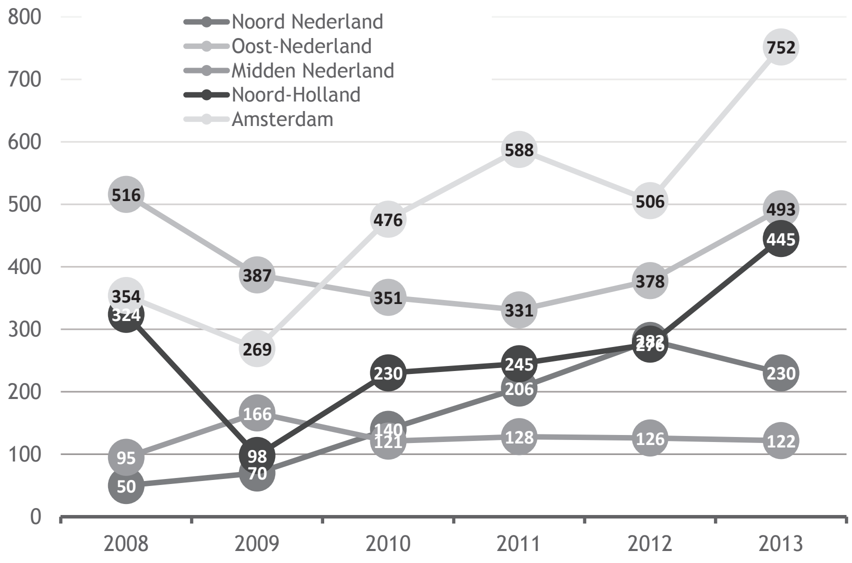
In tabel 21 en figuur 7 worden het aantal door de politie geregistreerde discriminatoire incidenten vergeleken over de jaren 2008-2013. We zoomen hier in op de ontwikkeling in de laatste jaren.

Het aantal discriminatoire incidenten dat de politie in Oost-Nederland, Noord-Holland, Amsterdam, Rotterdam en Den Haag registreert, is in 2013 toegenomen ten opzichte van 2012. In Noord-Nederland, Midden-Nederland, Zeeland - West-Brabant, Oost-Brabant en Limburg registreerde de politie in 2013 minder discriminatoire incidenten dan in 2012. In de eenheden Zeeland - West-Brabant en Noord-Nederland was het aantal geregistreerde incidenten in 2012 echter sterk toegenomen ten opzichte van 2011. Een mogelijke verklaring voor de toename in 2012 en de daaropvolgende afname in 2013 Noord-Nederland is dat binnen de politie-eenheid Noord-Nederland alleen in 2012 het nieuwe zaaksformulier is gebruikt. In 2013 zijn deze regio's weer overgegaan op het zaaksformulier dat zij voor 2011 gebruikten.

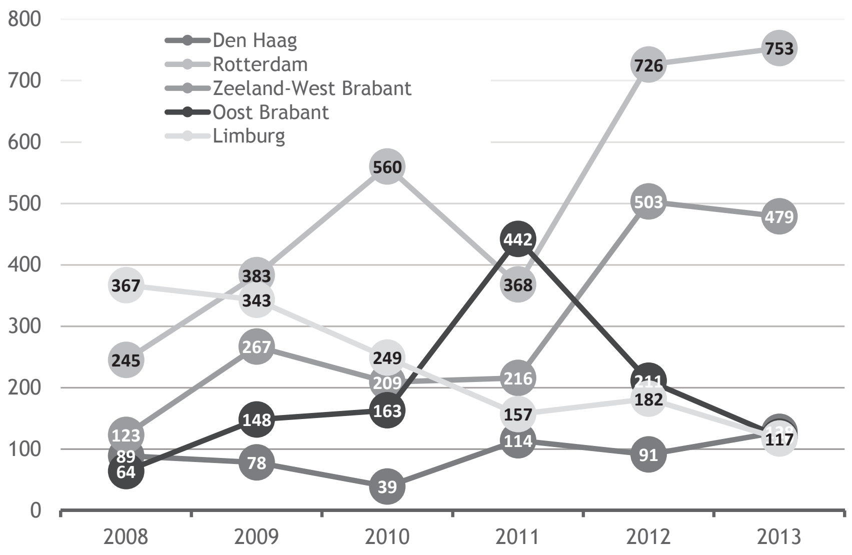
Tabel 21 Aantal discriminatoire incidenten in de jaren 2008 tot en met 2013 naar eenheid

Politie-eenheid	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
Noord-Nederland	50	70	140	206	282	230
Oost-Nederland	516	387	351	331	378	492
Midden-Nederland	95	166	121	128	126	119
Noord-Holland	324	98	230	245	276	441
Amsterdam	354	269	476	588	506	743
Den Haag	89	78	39	114	91	122
Rotterdam	245	383	560	368	726	753
Zeeland - West-Brabant	123	267	209	216	503	477
Oost-Brabant	64	148	163	442	211	120
Limburg	367	343	249	157	182	117

Figuur 7a Aantal discriminatoire incidenten in de jaren 2008 tot en met 2013 naar eenheid

Figuur 7b Aantal discriminatoire incidenten in de jaren 2008 tot en met 2013 naar eenheid

6.2 *Trends discriminatiegronden*

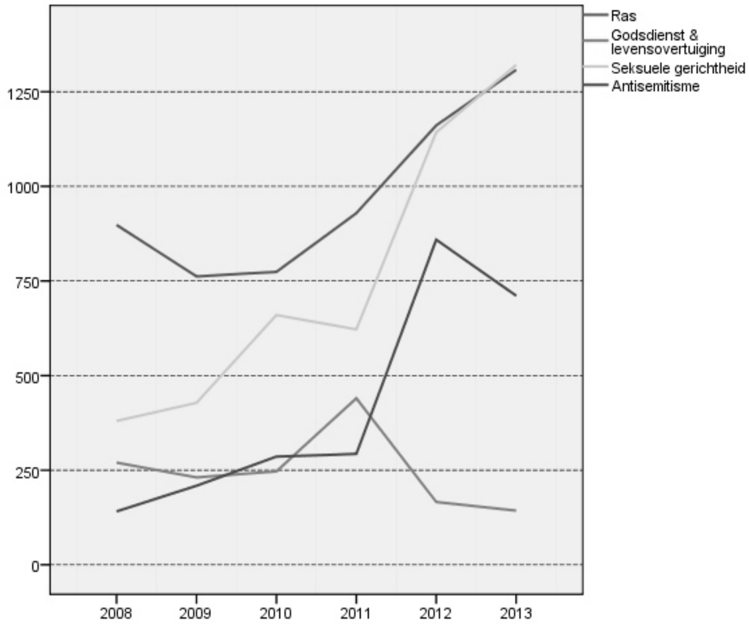
In 2013 waren er meer discriminatoire incidenten met de discriminatiegronden ras en seksuele gerichtheid dan in 2012 (zie tabel 22). Procentueel zien we echter geen toename, omdat ook het aantal discriminatoire incidenten dat de politie registreerde met andere discriminatiegronden, is toegenomen. Procentueel is het aantal geregistreerde incidenten op grond van antisemitisme gedaald in 2013 na een piek in 2012.

Tabel 22 Trends incidenten naar discriminatiegrond

	2008	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
Ras	898 (37%)	762 (33%)	774 (29%)	929 (39%)	1.161 (34%)	1.308 (34%)
Godsdienst en levensovertuiging	270 (11%)	231 (10%)	247 (9%)	440 (18%)	166 (5%)	143 (4%)
Seksuele gerichtheid	380 (16%)	428 (19%)	660 (25%)	622 (26%)	1.143 (33%)	1.321 (34%)
Geslacht	9 (0%)	10 (0%)	17 (1%)	15 (1%)	110 (3%)	55 (1%)
Handicap	0 (0%)	5 (0%)	7 (0%)	13 (1%)	23 (1%)	33 (1%)
Antisemitisme	141 (6%)	209 (9%)	286 (11%)	293 (12%)	859 (25%)	711 (19%)
Discriminatiegrond onbekend	723 (30%)	649 (28%)	668 (25%)	74 (3%)	0 (0%)	252 (7%)

In figuur 8 worden de geregistreerde discriminatoire incidenten op grond van ras, seksuele gerichtheid, antisemitisme en godsdienst in de jaren 2008-1013 weergegeven. Dit zijn de vier discriminatoire gronden waarvan de meeste incidenten werden geregistreerd. Het aantal incidenten op grond van ras en seksuele gerichtheid is in de afgelopen vijf jaar sterk toegenomen.

Figuur 8 Aantal incidenten naar discriminatiegrond over de jaren heen

6.3 *Verschijningsvormen discriminatie*

Over de jaren heen zijn er procentueel gezien geen grote veranderingen in de vormen waarin discriminatie voorkomt (zie tabel 23). Belediging komt verreweg het meeste voor.

Tabel 23 Trends aantal incidenten naar verschijningsvorm van discriminatie

	Belediging	**Discriminatie**	**Vernieling**	**Mishandeling**	**Bedreiging**	**Beroving**	**Diefstal**	**Overige**
2008	1.367	0	126	226	429	0	0	230
2009	1.282	0	86	141	204	0	7	80
2010	1.485	0	31	184	215	6	4	78
2011	1.717	0	564	186	365	2	5	80
2012	1.518	847	624	438	373	6	30	162
2013	2.105	1028	588	444	579	11	30	303

7 Conclusie en duiding bevindingen

In deze Poldis rapportage zijn de aard en de omvang van discriminatoire incidenten beschreven die de politie in 2013 registreerde. In dit hoofdstuk worden de bevindingen samengevat.

7.1 Bevindingen

- De politie registreerde in 2013 in totaal 3.614 discriminatoire incidenten. Dit is - in vergelijking met 2012 - een toename van bijna 10 procent. De toename van het aantal door de politie geregistreerde discriminatoire incidenten tot aan 2012 zet zich dus voort.

- Er zijn meerdere verklaringen mogelijk voor de jaarlijkse toename van door de politie geregistreerde discriminatoire incidenten. Extra aandacht en prioriteit voor de registratie van discriminatoire incidenten bij de politie-eenheden kan resulteren in hogere aantallen geregistreerde discriminatoire incidenten. Daarnaast kunnen de landelijke discriminatie bijeenkomsten, die worden georganiseerd door het Landelijk Expertisecentrum Diversiteit van de politie, hebben bijgedragen aan de kwaliteit van de registratie van discriminatoire incidenten. Ook zou de meldingsbereidheid van slachtoffers van een discriminatoir incident verhoogd kunnen zijn door de vergrote maatschappelijke aandacht voor discriminatie. Ten slotte zou er sprake kunnen zijn van een feitelijke toename van het aantal discriminatoire incidenten.

- Er zijn grote verschillen in het aantal geregistreerde discriminatoire incidenten tussen de politie-eenheden, alsmede in de precisie van de verslaglegging in het zaaksoverzicht. In de eenheden Rotterdam, Amsterdam en Zeeland - West-Brabant zijn veel discriminatoire incidenten geregistreerd in verhouding tot het inwoneraantal van deze eenheden. Deze bevinding kan verklaard worden door de extra capaciteit die in deze eenheden vrijgemaakt is voor de registratie van discriminatie, de hoge prioriteit die aan de registratie van discriminatie wordt gegeven en de hechte samenwerking met externe partners zoals anti-discriminatievoorzieningen in de bestrijding van

discriminatie in deze regio's. In de eenheden Den Haag en Midden-Nederland zijn relatief weinig incidenten geregistreerd in verhouding tot het inwoneraantal.

- De discriminatiegronden ras (1313) en seksuele gerichtheid (1343) komen in 2013 het meeste voor bij de door de politie geregistreerde discriminatoire incidenten. Dit komt overeen met voorgaande jaren.

- Ruim 35% van de discriminatoire incidenten met grondslag seksuele gerichtheid betrof het uitschelden van politie agenten voor '…*homo*'.

- Het aantal discriminatoire incidenten met als discriminatiegrond antisemitisme, is ten opzichte van 2012 gedaald. Door de invoering van het nieuwe zaaksformulier kunnen antisemitische incidenten preciezer worden geregistreerd vanaf 2012. Dit heeft echter niet tot een blijvende stijging in geregistreerde antisemitische incidenten geleid (in 2012 was het aantal door de politie geregistreerde discriminatoire incidenten sterk toegenomen ten opzichte van 2011).

- De meeste discriminatoire incidenten (2105) zijn beledigingen, 1028 incidenten staan geregistreerd onder de verschijningsvorm 'discriminatie'. Mishandeling (444), bedreiging (579) en vernieling (588) komen ook veel voor als verschijningsvorm bij discriminatoire incidenten. Dit beeld komt overeen met het beeld in voorgaande jaren.

- De meeste discriminatoire incidenten (30%) vonden plaats in de directe woonomgeving van de slachtoffers. Daarnaast waren er relatief veel geregistreerde incidenten op een openbare weg (17%) en tijdens het werk (17%). Vooral politieagenten werden gediscrimineerd tijdens hun werk. 143 incidenten vonden plaats op internet.

- Bij ongeveer 30% van de incidenten ontbreken de achtergrondgegevens van daders en/of slachtoffers, hier is duidelijk nog een verbeterslag mogelijk.

- Dit jaar hebben we voor het eerst op basis van de gegevens in de zaaksformulieren bekeken op welke manier (medewerkers van) organisaties betrokken zijn bij discriminatoire incidenten. Als een organisatie betrokken is dan is dat vooral als slachtoffer. Personeel van horeca-uitgaansgelegenheden zijn relatief gezien vaker dader van discriminatie dan personeel van bijvoorbeeld winkels, onderwijsinstellingen of het openbaar vervoer.

- Discriminatie is niet altijd zichtbaar, wordt niet altijd als zodanig herkend en mede daarom wordt het niet altijd gemeld bij de politie. Het aantal discriminatoire incidenten in dit rapport is een onderschatting van het werkelijke aantal discriminatoire incidenten in Nederland. Vooral de onderwerpen die ook door andere partijen in dit veld behandeld worden, internet discriminatie door het MDI en het MiND en arbeidsmarktgerelateerde discriminatie door de antidiscriminatie voorzieningen, zien we bij de politie duidelijk minder terug.

- Verschillen in de aantallen geregistreerde discriminatoire incidenten en registratieverschillen tussen politie-eenheden zijn (evenals vorige jaren) ook in de gegevens van 2013 terug te vinden. Het toepassen van een landelijke query op twee thema's in deze rapportage, antisemitisme en moslimdiscriminatie, laat zien dat een dergelijke query een veel completer beeld geeft van het aantal discriminatoire incidenten dat door de politie wordt geregistreerd, dan alleen de zaaksformulieren. Regelmatige kwaliteitscontrole, extra aandacht voor discriminatie binnen de politieopleiding, voortzetting van regelmatige bijeenkomsten van politiemedewerkers die nauw betrokken zijn bij de registratie van discriminatie en eventueel het centraliseren van de registratie door de Nationale Politie, kunnen de kwaliteit van de geregistreerde discriminatoire incidenten in de toekomst verder verbeteren.

Eind 2014 wordt het Landelijk Expertisecentrum Diversiteit van de politie geborgd binnen de Nationale Politie, eenheid Den Haag. Het LECD heeft altijd een belangrijke stimulerende rol gespeeld bij de registratie van discriminatie bij de politie. De Aanwijzing Discriminatie heeft geleid tot extra aandacht en prioriteit bij de politie voor het thema discriminatie. De continue aandacht voor het thema is noodzakelijk om ook in de toekomst te garanderen dat discriminatie een belangrijk thema blijft dat kan worden onderscheiden in de politiegegevens. Hiertoe zijn reeds een aantal belangrijke stappen gezet, maar aandacht hiervoor blijft noodzakelijk.

Bijlage POLDIS themaonderzoek:

Moslimdiscriminatie

Inhoudsopgave

1 Inleiding

In de POLDIS rapportage wordt elk jaar een thema er uitgelicht voor een diepere analyse. De keuze voor het thema is afhankelijk van verschillende zaken, zoals bepaalde incidenten die in de samenleving veel aandacht hebben gekregen, of internationale ontwikkelingen ten aanzien van bepaalde onderwerpen. Het Landelijk Expertise Centrum Diversiteit van de politie (LECD) neemt uiteindelijk de beslissing welk thema verder wordt uitgediept, maar zij laat zich daarbij ook inspireren door andere belanghebbenden.

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft het LECD gevraagd om binnen de POLDIS 2013 rapportage een verdiepende studie uit te voeren naar het thema moslimdiscriminatie.

In deze themarapportage moslimdiscriminatie 2013 gaan we dieper in op de incidenten met een anti-moslim karakter die in 2013 plaatsvonden en bij de politie werden geregistreerd. Deze themarapportage is, in tegenstelling tot de algemene POLDIS-rapportage 2013, meer kwalitatief van aard.

We beantwoorden daartoe in dit onderzoek de volgende onderzoeksvragen.

1. Hoeveel moslimdiscriminatie incidenten hebben in 2013 plaatsgevonden en zijn door de politie geregistreerd, en waar hebben deze incidenten plaatsgevonden?
2. Hoe kunnen de incidenten worden verdeeld over de categorieën moslimdiscriminatie en moslimschelden? En wat is de overlap tussen deze categorieën?
3. Hoe zien de verschillende categorieën moslimdiscriminatie incidenten eruit op basis van een kwalitatieve beoordeling van deze incidenten? Wat was de achtergrond van de incidenten als het gaat om de achtergrondkenmerken van daders en slachtoffers (waaronder de etniciteit), de wijze van discriminatie, en de locatie en omstandigheden waaronder de incidenten plaatsvonden?

In deze themarapportage wordt op een aantal plaatsen gesproken over ‘intentionele’ en ‘ongerichte’ vormen van discriminatie, deze termen zijn niet ontleend aan jurisprudentie of wetgeving, maar het betreft interpretaties van de inhoudelijke achtergronden van een incident.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk schetsen we een beeld van moslimdiscriminatie in Nederland op basis van gegevens die worden verzameld door de politie. We staan kort stil bij de onderzoeksverantwoording en vervolgens zoomen we in op de door de politie geregistreerde incidenten ten aanzien van moslimdiscriminatie. In hoofdstuk 3 gaan we nader in op de incidenten waarbij sprake is van intentionele moslimdiscriminatie, onderscheiden van incidenten waarbij willekeurig beledigend of racistisch wordt gehandeld waarbij de moslimachtergrond weliswaar als minderwaardig wordt betiteld, maar die niet specifiek gericht waren tegen moslims. Daarnaast kijken we naar incidenten van moslimschelden waarbij moslims worden uitgescholden met voor moslims beledigend taalgebruik. We beschrijven de verschillende soorten incidenten en kijken naar de achtergrondkenmerken ervan. Tot slot sluiten we af met een samenvattende conclusie.

2 Moslimdiscriminatie in Nederland

In deze paragraaf beschrijven we allereerst hoe moslimdiscriminatie-incidenten in Nederland zijn geregistreerd en op welke wijze de gegevens voor dit onderzoek zijn verkregen en gebruikt. Vervolgens beschrijven we de verschillende vormen van moslimdiscriminatie-incidenten en hoe vaak ze in 2013 in Nederland zijn voorgekomen. Ook staan we stil bij enkele kwantitatieve kenmerken van de incidenten die in het politiesysteem staan geregistreerd.

2.1 Registratie moslimsdiscriminatie incidenten

‘Moslimsdiscriminatie’ is niet een feit waarop door de politie afzonderlijk wordt geregistreerd. Echter, in het kader van POLDIS registreert de politie sinds 2008 wel incidenten met een discriminatoir karakter. Sinds 2009 gebeurt dit op basis van het registratiesysteem Basisvoorziening Handhaving (BVH). Elke eenheid brengt de gegevens van incidenten met een discriminatoir karakter over naar het landelijke uniforme regionale zaaksoverzicht, een Excel overzicht dat door het LECD is opgesteld. De incidenten uit het zaaksoverzicht worden besproken in een Regionaal Discriminatie Overleg (RDO). De zaaksoverzichten zijn de primaire bron voor het jaarlijkse criminaliteitsbeeld discriminatie, de POLDIS rapportage. In het zaaksformulier wordt bij de discriminatiegrondslag ‘godsdienst’ apart gescoord op ‘islam’. In die zin kunnen we de informatie daaruit gebruiken voor deze thema-uitwerking. De thema-uitwerking ‘antisemitisme’ van 2013 toonde aan dat de zaaksformulieren alleen, geen volledig beeld geven van de door de politie geregistreerde incidenten over dit thema. Vandaar dat we (net als vorig jaar met antisemitisme) ook hier gekozen hebben voor een nadere uitwerking van de query’s binnen BVH met een nadruk op terminologie die specifiek gericht is op het vinden van moslimdiscriminatie incidenten. Uitgangspunt hierbij is dat moslimdiscriminatie meer is dan alleen specifieke discriminatie van moslims, want moslims worden ook op andere termen gediscrimineerd, vooral de herkomst wordt vaak gebruikt als onderwerp om op te discrimineren, hierdoor kunnen moslims zich ook gediscrimineerd voelen. Deze vormen van discriminatie worden met onze query’s ook meegenomen.

Deze werkwijze leverde meer incidenten op dan binnen de zaaksformulieren werden gevonden. Om meer over de achtergronden van deze zaken te weten te komen en om de diepere achtergronden bij de anti-moslim incidenten te achterhalen hebben we de politiedossiers van de betreffende incidenten in BVH nagelezen, om zo een volledig beeld te krijgen van de incidenten.

2.2 Categorieën van moslimdiscriminatie incidenten

In deze themarapportage kijken we specifiek naar incidenten met een tegen moslims gericht discriminatoir karakter, oftewel intentionele moslimdiscriminatie. Het gaat bij deze categorie om incidenten waarbij personen met een moslimachtergrond ongelijk worden behandeld, of wanneer er onrechtmatig onderscheid wordt gemaakt naar geloofsovertuiging of waarbij het moslim zijn als 'minder' wordt aangeduid. Daarnaast onderscheiden we de categorie 'moslimschelden'. Dit zijn scheldpartijen waarbij het woord moslim of het geloof islam als scheldwoord wordt gebruikt tegen iemand met een (vermeende) moslimachtergrond en er meestal een heel scala aan krachttermen aan wordt toegevoegd. Bij beide categorieën gaat het om incidenten waarbij iemand met een (vermeende) moslim achtergrond, onheus werd bejegend.

Totaal aantal incidenten

In het registratiesysteem van de politie vonden we in 2013 150 incidenten die onder de noemer moslimdiscriminatie vallen. Binnen het POLDIS-bestand vonden we 117 incidenten ten aanzien van moslimdiscriminatie (dit betreft 3,2% van alle POLDIS incidenten), bij nalezing van deze mutaties bleek echter dat maar 75 van deze incidenten daadwerkelijk intentionele moslimdiscriminatie betroffen. Naast deze 75 zaken vonden we via de query's nog 75 andere moslimdiscriminatie incidenten in 2013. Op basis van het soort incidenten, hebben we een indeling gemaakt in, in eerste instantie, twee categorieën. De eerste categorie betreft het zogenaamde moslimschelden, waarbij moslims worden uitgescholden met voor hen beledigende terminologie, waarin het geloof een rol speelt. De tweede categorie betreft intentionele moslimdiscriminatie waarbij moslims vanwege hun geloofsovertuiging worden gediscrimineerd op een andere manier dan alleen via schelden (hoewel het schelden ook bij deze categorie voorkomt). Discriminatie via schelden komt bij moslims dus verreweg het meest voor (zie Tabel 1). Bij vier van de 35 intentionele moslimdiscriminatie zaken werd naast andere vormen van discriminatie, ook gescholden met voor moslims beledigende teksten.

Tabel 1 Moslimdiscriminatie incidenten naar soort op basis van POLDIS

	Aantal incidenten	Percentage
moslimschelden	115	76,67%
Intentionele moslimdiscriminatie	35	23,33%
Totaal	150	100%

Incidenten per politie-eenheid

In de onderstaande tabel zien we de verdeling naar de politie-eenheden van alle incidenten moslimdiscriminatie. Hierbij hebben we de nieuwe regio-indeling van de politie gehanteerd.

Tabel 2 Aantal incidenten per politie-eenheid

Politieregio	aantal	Percentage
Rotterdam	32	21,3%
Midden-Nederland	19	12,7%
Den Haag	16	10,7%
Noord-Holland	16	10,7%
Amsterdam	15	10,0%
Oost-Nederland	14	9,3%
Zeeland – West-Brabant	12	8,0%
Limburg	9	6,0%
Noord-Nederland	9	6,0%
Oost-Brabant	8	5,3%
Totaal	150	100%

We zien dat verreweg de meeste incidenten in de regio Rotterdam worden geregistreerd (ruim één vijfde van alle incidenten moslimdiscriminatie). Ook in Midden-Nederland worden relatief veel incidenten geregistreerd. De minste geregistreerde incidenten vinden we in Limburg, Noord-Nederland en Oost-Brabant.

Soort incidenten

De politie registreert bij alle incidenten een incidentcode, deze code geeft een indicatie van wat voor soort incident er sprake was (diefstal, geweld, verkeer, milieu, enzovoort). Hoewel dit geen sluitend beeld geeft, omdat agenten bij elk incident één keuze moeten maken wat voor soort incident het betreft, geeft het toch een eerste indicatie van de verdieping die we in hoofdstuk drie verder uitwerken. In de onderstaande tabel zien we de verdeling van de soort incidenten op basis van de incidentcodes, waarbij de incidentcodes zijn gegroepeerd rond een aantal grotere noemers.

Tabel 3 Soort incidenten naar incidentcode

	aantal	Percentage
Belediging	56	37,3%
Discriminatie	23	15,3%
Geweld	23	15,3%
Bedreiging	18	12,0%
Overig	17	11,3%
Vernieling	9	6,0%
Aandachtsvestigingen en algemene mutaties	3	2,0%
Overlast	1	0,7%
Total	150	100%

Zoals mag worden verwacht valt de grootste groep incidenten onder de noemer ‘belediging’, gevolgd door ‘discriminatie’ en ‘geweld’.

Bij 75% van de zaken is proces-verbaal opgemaakt, en in 70% van de zaken is aangifte gedaan. Bij meer dan de helft van de zaken (54%) is een verdachte geregistreerd.

De (veronderstelde) daders zijn over het algemeen van het mannelijk geslacht (ruim 76%), en (voor zover bekend) geboren in Nederland (80%).

Onder de (veronderstelde) slachtoffers zijn nog altijd meer mannen dan vrouwen (60% tegenover 40%), en ook daar is de grootste groep (bijna 30%) in Nederland geboren.

3 Verdieping

In dit hoofdstuk schetsen we de meer kwalitatieve kenmerken van de moslimdiscriminatie incidenten. Deze incidenten zijn onderverdeeld over de twee categorieën 'moslimschelden' en 'intentionele moslimdiscriminatie'. Bij beide categorieën gaat het om incidenten waarbij iemand met een (vermeende) moslimachtergrond, onheus werd bejegend. Voor deze kwalitatieve beschrijving hebben we de politiemutaties van de moslimdiscriminatie incidenten van beide categorieën nader bestudeerd en bekeken. Op basis van de beschrijvingen in het registratiesystem krijgen we meer zicht op vragen als: wat is de aard van de incidenten, op welke manier is de moslimdiscriminatie geuit, wie is erbij betrokken en in welke situatie vond het incident plaats?

3.1 Moslimschelden

Zoals reeds in het vorige hoofdstuk staat beschreven bestaan de meeste moslimdiscriminatie incidenten uit 'moslimschelden'. Dat wil zeggen incidenten waarbij het woord 'moslim' of het geloof islam als scheldwoord wordt gebruikt tegen iemand met een (vermeende) moslimachtergrond. In 2013 zijn er 115 incidenten geregistreerd die vallen in de categorie moslimschelden. Als we deze 115 incidenten onder de loep nemen en kijken naar wie er bij deze incidenten betrokken is, dan kunnen we een onderverdeling maken in twee groepen; enerzijds zien we incidenten waarbij de betrokkenen bekenden van elkaar zijn en anderzijds zien we incidenten waarbij de betrokkenen onbekenden van elkaar zijn (zie tabel 4)

Tabel 4 Onderverdeling moslimschelden incidenten

Moslimschelden	*Onbekenden van elkaar:*	
	Burgers	44
	Ambtenaar in functie	22
	Bekenden van elkaar:	
	Buren	36
	Leerlingen	9
	Overig	4
		115

Onbekenden van elkaar

Burgers

De meeste incidenten van moslimschelden (57%) vinden plaats tussen personen die onbekenden van elkaar zijn. Het gaat hierbij voornamelijk (n=44) om burgers die andere burgers met een moslimachtergrond of -uiterlijk, uitschelden en hierbij het woord 'moslim' of 'islam' gebruiken waaraan vaak een heel scala aan krachttermen wordt toegevoegd. Het scheldwoord *'Kankermoslim'* is bij veel van de incidenten gebruikt, al dan niet in combinatie met andere scheldwoorden. Ook verwijzingen naar het dragen van een hoofddoek en verwensingen om terug te keren naar het land van herkomst zien we veelvuldig terug bij de scheldincidenten. Bijvoorbeeld; *'Jij met je kankerhoofddoek'* of *'Kutmoslim, rot op naar je eigen land'.*

Uit de politiemutaties komt naar voren dat de situationele context en de aanleiding voor de scheldpartijen uiteenlopen. Verkeersgerelateerde incidenten, zoals parkeerproblemen, niet stoppen van een voertuig of roekeloos rijden, kunnen een aanleiding zijn om een burger uit te schelden met moslim en/of islam gerelateerde scheldwoorden. Zo is te lezen in een politiemutatie dat een vrouw wordt uitgescholden nadat zij haar auto parkeert op een plek waar iemand anders ook zijn auto wilde parkeren. De persoon in kwestie roept vervolgens naar de vrouw; *'Dit is mijn land, jij met je theedoek op je hoofd, jullie moslims zijn allemaal hetzelfde, wat doen jullie hier, rot op naar je eigen land'.* Een ander voorbeeld van een verkeersgerelateerd incident vindt plaats op straat waarbij een vrouw op haar bakfiets met haar kind wil oversteken en vervolgens wordt geraakt door een voorbijrijdende auto. De automobilist scheld de vrouw vervolgens uit; *'Kutmoslim, rot op naar je eigen land'.*

Een aantal scheld incidenten speelt zich af in of nabij een winkel of winkelcentra. Eén incident deed zich voor in een lift van een warenhuis. Twee vrouwen met een hoofddoek stappen in de lift waar reeds een man en vrouw met kinderwagen in staan. De vrouw die al in de lift staat zegt tegen de twee moslima's: *'Jullie hebben toch benen en voeten gekregen en kunnen toch met de trap'*, waarop een woordenwisseling ontstaat en de twee moslimvrouwen worden uitgescholden voor *'Kankermoslims'* en dat ze 'moeten oprotten' naar hun eigen land. Een ander incident speelt zich af in de supermarkt waarbij een man wordt uitgescholden voor *'Kankerturk, kankermoslim'.*

Uit de politiemutaties blijkt dat er vaak geen aanleiding is te achterhalen voor het schelden. Het feit dat de persoon (mogelijk) moslim is en/of een hoofddoek of andere kenmerkende islamitische kleding draagt zoals een boerka of djellaba kan al voldoende aanleiding zijn. Zo loopt een

moslima met hoofddoek samen met haar twee kinderen langs twee vrouwen op een bankje. Een van deze twee vrouwen maakt naar het zoontje van de moslima met haar hand een snijbeweging langs haar keel en roept naar de vrouw en haar kinderen *'Hoer, kutmarokkaan, kutmoslims!'*. Een andere politiemutatie betreft een scheldincident waarbij twee meisjes die een hoofddoek dragen bij de bushalte door een voorbijganger worden uitgescholden voor *'Hoofdoekenhoer'*.

Als we kijken naar de betrokken personen, zowel 'slachtoffer' als 'dader', dan zien we, voor zover vermeld, dat de meeste betrokkenen volwassen personen zijn. Bij ten minste drie incidenten zijn het kinderen die moslimschelden. In vier politiemutaties is te lezen dat de dader dronken of verward was. En bij ten minste 18 incidenten is een vrouw die een hoofddoek draagt het slachtoffer van moslimschelden. Niet bij alle politiemutaties staat vermeld of de persoon die wordt uitgescholden ook daadwerkelijk moslim is. Maar wanneer uit de context bleek dat het waarschijnlijk wel een moslim was zijn deze mutaties wel meegenomen in dit overzicht.

Ambtenaar in functie

Van de 115 moslimscheld-incidenten betreffen 22 incidenten het beledigen of uitschelden van een ambtenaar in functie, en dan voornamelijk politieambtenaren. Aan het woord moslim wordt een heel scala aan krachttermen toegevoegd en dat wordt vervolgens geuit naar de ambtenaar in functie. De aanleiding voor de scheldpartijen loopt uiteen. Een aanhouding, insluiting op cel, of het enkel aanspreken van de persoon kan een reden zijn om de ambtenaar/ambtenaren in functie uit te schelden. Zo is in een politiemutatie te lezen hoe een arrestantenbewaarder wordt uitgescholden voor *'kankermoslim'* nadat hij een verdachte verzocht zijn cel op te ruimen. In een andere mutatie staat beschreven hoe een politieagent tijdens zijn dienst voor een horecagelegenheid wordt uitgescholden voor *'vuile varkenskop'* en *'kutmoslim'*. Maar ook personen die een andere publieke functie bekleden, zoals een conducteur, gemeenteambtenaar of buschauffeur moeten het ontgelden. Zo wordt een conducteur bespuugd door een zwartrijder en uitgescholden voor *'Kankermoslim, ik heb je moeder geneukt'*. En een medewerker van de sociale dienst krijgt diverse verwensingen naar zijn hoofd en wordt hem medegedeeld *'Ik haat jouw moslimvolk'*.

Van de 22 moslimscheld-incidenten tegen ambtenaren, zijn er 17 incidenten mondeling geuit, viermaal is er een brief gestuurd en één keer een email naar een ambtenaar waarin de ambtenaar werd uitgescholden.

Bekenden van elkaar

Buren

Er zijn 49 politiemutaties in 2013 geregistreerd waarbij de incidenten zich afspelen tussen bekenden van elkaar. Een ruime meerderheid (n=36) van de moslimscheld-incidenten tussen bekenden speelt zich af tussen buren of buurtgenoten. Het gaat hierbij meestal om personen met een moslimachtergrond die door hun buren worden beledigd, bedreigd en/of uitgescholden. Zij worden veelal uitgescholden voor *'kankermoslim'* of *'kutmoslim'* en krijgen dikwijls verwensingen te horen om terug te keren naar het land van herkomst. Ook worden er verwijzingen gemaakt naar de islamitische kleding die de slachtoffers dragen, bijvoorbeeld *'Jij met je kankerhoofddoek'*.

Bij meerdere incidenten is er sprake van stelselmatige pesterijen en scheldpartijen, soms over een periode van meerdere jaren. Slechts in enkele gevallen wordt er een directe aanleiding in de politiemutatie beschreven, bijvoorbeeld geluidsoverlast, stankoverlast of het niet opruimen van troep. Maar ook bij deze incidenten was er doorgaans sprake van een opeenstapeling van (kleine) incidenten.

Enkele slachtoffers geven aan dat het voor hun volstrekt onduidelijk is wat de aanleiding is geweest voor de scheldpartij. Het enkel 'zijn' van moslim of het dragen van islamitische kleding is voor sommige personen al voldoende aanleiding om hun buren uit te schelden. Zo wordt een vrouw met een hoofddoek stelselmatig gepest en uitgescholden door haar benedenbuurman. Een andere mutatie beschrijft het voorbeeld van een moslimgezin die door hun buren dikwijls worden uitgescholden om onbekende reden. Zo krijgt de man te horen van zijn buurman; *'Vieze moslim, ga terug naar je eigen land of ik snij je keel door'*.

De moslimscheld-incidenten spelen zich voornamelijk af tussen volwassenen. Bij drie mutaties wordt vermeld dat de daders de buurkinderen zijn van het slachtoffer. Alle 36 moslimscheld-incidenten tussen buren zijn mondeling geuit.

Leerlingen

Er zijn ook enkele incidenten die zich af hebben gespeeld tussen 'bekenden' waarbij het niet gaat om buren. Negen moslimscheld-incidenten spelen zich af op school, waarbij het leerlingen zijn die een medeleerling die moslim is uitschelden en hierbij het woord 'moslim' gebruiken en diverse krachttermen eraan toevoegen. De aanleiding voor het moslimschelden is bij de meeste incidenten onduidelijk. Eenmaal betreft het een ruzie tussen twee klasgenoten om een meisje. Een jongen is moslim en wordt door zijn klasgenoot uitgescholden voor *'Halalmoslim', 'Allah kutaap'* en *'Alle moslims zijn kankerapen'*. Acht incidenten van

moslimschelden tussen leerlingen zijn mondeling/persoonlijk geuit. Eenmaal betreft het moslimschelden via social media.

Overig
Er zijn vier incidenten van moslimschelden tussen bekenden geregistreerd die zich niet hebben afgespeeld tussen buren of leerlingen. Tweemaal gaat het om een ruzie tussen collega's waarbij de ene collega de andere collega (een moslim) uitscheldt en hierbij het woord moslim gebruikt. De aanleiding voor het moslimschelden is onduidelijk. En tweemaal gaat het om een ruzie binnen familiaire kring, waarbij een van de familieleden moslim is en de ander niet. De aanleiding voor het moslimschelden lag in de relationele sfeer.

3.2 Intentionele moslimdiscriminatie

In 2013 zijn er 35 incidenten bij de politie geregistreerd die een tegen moslims gericht discriminatoir karakter hebben waarbij meer aan de hand is dan alleen schelden. We spreken hierbij van intentionele moslimdiscriminatie. Het gaat om incidenten waarbij personen met een moslimachtergrond ongelijk worden behandeld, er onrechtmatig onderscheid wordt gemaakt naar geloofsovertuiging of waarbij het moslim zijn als 'minder' wordt aangeduid. Deze politiemutaties zijn gelezen en kennen verschillende uitingsvormen. Deze zijn grofweg in te delen in vijf categorieën:

1. bekladding en vernieling
2. werk gerelateerd
3. sociale media
4. ontzeggen van toegang
5. overig

Wij zullen hieronder elk van deze categorieën toelichten.

Tabel 5 Onderverdeling intentionele moslimdiscriminatie incidenten

Intentionele moslim discriminatie	Bekladding en vernieling	17
	Werk	5
	Sociale media	3
	Ontzeggen van toegang	2
	Overig	8
		35

Bekladding en vernieling
Incidenten waarbij sprake is van bekladding of vernieling komen het vaakst voor (n=17). Het gaat hierbij om vernieling van moslim/islamitische

locaties, zoals een moskee of een islamitische school of een woning van een moslim. Of het gaat om bekladdingen met voor moslims kwetsende teksten, tekens of leuzen.

Uit de mutaties komt naar voren dat zich in 2013 zeven incidenten hebben voorgedaan waarbij er sprake was van intentionele moslimdiscriminatie bij een moskee in de vorm van bekladding of vernieling. Driemaal is er sprake van brandstichting, waarbij de moskee of een bijgebouw van de moskee getracht werd in brand te steken. Twee maal is een varkenskop aangetroffen bij een moskee; eenmaal is er een varkenskop geplaatst aan de deurklink van de moskee en eenmaal is er een varkenskop aan het hekwerk bevestigd en zijn er verschillende varkenskoppen op het terrein van de moskee achtergelaten. Er zijn tevens twee incidenten geregistreerd waarbij sprake is van bekladding van een moskee. Eenmaal is er met een gele spuitbus op de moskee een swastika, “WP” en “ACAB” gespoten. Bij het andere incident zijn de ramen van een moskee beklad met frituurolie. Bij geen van de incidenten is er een verdachte bekend.

Werk

Er zijn vijf incidenten terug te vinden in de politiemutaties van 2013 waarbij sprake is van werkgerelateerde intentionele moslimdiscriminatie. Bij vier incidenten is het dragen van een hoofddoek een reden om een sollicitant niet aan te nemen. Zo wil een jonge moslima solliciteren in een kledingwinkel, zij loopt de winkel binnen en vraagt aan de manager naar de vacature waarop de manager zegt: ‘*Wij nemen geen hoofddoekjes aan*’. Bij een ander incident is tijdens het sollicitatiegesprek aan een moslima gevraagd of zij tijdens haar werkzaamheden haar hoofddoek zou willen afdoen. Een ander incident betreft een moslima die geen stage mag lopen op een christelijke basisschool vanwege haar hoofddoek. Tot slot is er nog een incident waarbij een moslima die werkt in de thuiszorg door de dochter van een van de cliënten wordt verboden nogmaals haar moeder te bezoeken. De dochter geeft aan dat haar moeder niet mag worden geholpen door moslims.

Sociale media

Er is driemaal aangifte gedaan van een intentioneel moslimdiscriminatie incident dat is geuit via sociale media. Eenmaal is er aangifte gedaan van discriminatie vanwege anti-islamitische teksten en afbeeldingen op een weblog. En tweemaal is er aangifte gedaan vanwege voor moslim kwetsende teksten, geuit op een sociale netwerk website.

Ontzeggen van toegang

Uit de politiemutaties komen twee incidenten naar voren waarbij moslims de toegang is geweigerd vanwege hun geloof. Het betreft een incident waarbij tijdens Sint-Maarten een aantal kinderen samen met twee

moslima's een winkel willen binnentreden. Waarop een vrouw hen de weg verspert en zegt: '*Dit is een Christelijk feest'*. Bij het andere incident wil een vrouw die een boerka draagt een flatgebouw binnen lopen, haar wordt echter de toegang tot de flat ontzegd door een van de bewoners van de flat. Hij zegt tegen de vrouw dat 'haar soort' niet wordt geduld in de flat en dat ze in Nederland woont dus haar boerka uit moet doen.

Overig

Tot slot zijn er nog acht incidenten van intentionele moslimdiscriminatie die niet in een van de bovenstaande categorieën passen. Het gaat bijvoorbeeld om een aangifte tegen een politieke partij die discriminerende teksten over de islam en moslims uit. Of om een protest van een groepering tegen de 'islamisering'. Tevens is er aangifte door een moskee gedaan die diverse dreigbrieven heeft ontvangen met daarin voor moslims kwetsende teksten.

4 *Conclusies*

In dit hoofdstuk komen puntsgewijs de conclusies aan de orde die voortkomen uit de door de politie geregistreerde moslimdiscriminatie incidenten. Het gaat hierbij om incidenten waarbij iemand met een (vermeende) moslim achtergrond, onheus werd bejegend. We richten ons in de rapportage op incidenten met een tegen moslims gericht discriminatoir karakter, oftewel intentionele moslimdiscriminatie. Het gaat hierbij om incidenten waarbij personen met een moslimachtergrond ongelijk worden behandeld, er onrechtmatig onderscheid wordt gemaakt naar geloofsovertuiging of waarbij het moslim zijn als ‘minder’ wordt aangeduid. Daarnaast onderscheiden we incidenten van moslimschelden. Dit zijn scheldpartijen waarbij het woord moslim of het geloof islam als scheldwoord wordt gebruikt tegen iemand met een (vermeende) moslimachtergrond en er meestal een aantal krachttermen aan wordt toegevoegd.

Een belangrijk aandachtspunt is dat het in deze rapportage gaat om de door de politie geregistreerde moslimdiscriminatie incidenten. Dit kan geen volledig beeld geven van de werkelijke stand van zaken op het gebied van moslimdiscriminatie in Nederland.

We vinden uiteindelijk 150 incidenten van moslimdiscriminatie terug in de politiegegevens van 2013. Dit is ongeveer 3% van alle discriminatiezaken die door de politie worden geregistreerd. Scheldincidenten komen verreweg het meeste voor (bij 79% van de incidenten is sprake van moslimschelden, eventueel naast andere vormen van discriminatie). De meeste incidenten worden geregistreerd in de regio Rotterdam. De verondersteld daders zijn over het algemeen mannen van Nederlandse herkomst. Onder de veronderstelde slachtoffers zien we meer vrouwen terug, maar nog altijd minder dan de helft (40%). Bij 27 incidenten, bijna 20%, is sprake van bedreiging of mishandeling, in vergelijking met het gehele POLDIS bestand, waar bij 30% sprake is van bedreiging of mishandeling, is dit dus iets lager.

Op basis van de kwalitatieve bevindingen zien we dat het moslimschelden vooral plaats vindt tussen onbekenden van elkaar en buren. Een burger scheld een onbekend persoon met een (vermeende) moslim achtergrond

uit, of een moslim persoon/gezin wordt door zijn of haar buren uitgescholden. Een directe aanleiding is veelal niet aanwezig. Het lijkt er soms op dat een willekeurige gelegenheid wordt aangegrepen om de (vermeende) moslim uit te schelden. Het enkel 'zijn' van moslim lijkt voldoende. Moslima's die een hoofddoek dragen worden het vaakst uitgescholden. Het lijkt er soms op dat de hoofddoek als een soort van trigger werkt om beledigingen te uiten.

Ambtenaren in functie met een (vermeende) moslim achtergrond moeten het ook ontgelden. Hier is echter wel veelal een directe(re) aanleiding te achterhalen, bijvoorbeeld een bekeuring of arrestatie.

Bij de incidenten waarvan sprake is van intentionele moslimdiscriminatie zien we dat verreweg de meeste incidenten te maken hebben met bekladding of vernieling. Het gaat hierbij vooral om brandstichting bij, en vernielingen en bekladdingen van moskeeën.

In een aantal gevallen lijkt het er op dat de interpretatie van de situationele context er voor zorgt dat iemand zich wel of niet gediscrimineerd voelt. Het gaat om het gevoel dat de persoon bij een bepaalde situatie heeft, zonder dat die situatie op zichzelf beledigend of discriminerend hoeft te zijn. Bijvoorbeeld een moslima die een hoofddoek draagt en staat te wachten op de bus. De bus rijdt door en de vrouw doet bij de politie melding van discriminatie omdat ze zich door de buschauffeur gediscrimineerd voelt. Maar de bus kan ook vol zijn. De reden voor het doorrijden is onbekend en hoeft niks te maken hebben met discriminatie. Het eenduidig interpreteren van dergelijke zaken is dus uitermate lastig. Tegelijkertijd is het ook mogelijk dat een moslim zich als moslim gediscrimineerd voelt omdat hij wordt uitgescholden voor '*k..marrokkaan*', op basis van de belediging zou dit vallen onder racisme, maar vanwege het feit dat het slachtoffer zich als moslim gediscrimineerd voelt, wordt dit toch als moslimdiscriminatie benoemd.

Colofon

Opdrachtgever	Landelijk ExpertiseCentrum Diversiteit (LECD)
Auteurs	Drs. Bas Tierolf Aukelien Scheffelaar, Msc Drs. Niels Hermens Mr. drs. Lisanne Drost
Omslag:	Ontwerppartners, Breda
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) 230 07 99 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload en/of besteld worden via onze website:
http://www.verwey-jonker.nl.

ISBN 978-90-5830-661-6

In samenwerking met de regionale politie eenheden publiceert het Verwey-Jonker Instituut sinds 2008, in opdracht van het LECD-politie, jaarlijks het Criminaliteitsbeeld Discriminatie (POLDIS). De rapportage gaat in op de achtergronden van daders en slachtoffers van discriminatoire incidenten en op de ontwikkeling in de loop der jaren. De regionale politie eenheden leveren alle gegevens van geregistreerde incidenten aan.
In 2013 is het totaal aantal incidenten fors gestegen, net als in de voorgaande jaren. Ras en seksuele gerichtheid zijn de meest voorkomende discriminatiegronden. Dit keer is er ook een verdiepende studie over moslimdiscriminatie toegevoegd aan het POLDIS-rapport. De gebruikelijke achtergrondkenmerken worden beschreven, maar bijvoorbeeld ook hoe vaak verschillende typen moslimdiscriminatie voorkomen in de politieregistratie.

